

Op gespannen voet?

Een onderzoek naar hoe de sociaal raadslieden van Partners in Welzijn de gewenste effecten uit art. 1 van de toepasselijke beroepscode kunnen bewerkstelligen bij het waarborgen van de beslagvrije voet van haar cliënten.

Sittard, 6 juni 2016

R. M. C. Dingelstad
1249681

Hogeschool Zuyd
Hogere Juridische Opleiding
Sociaal Juridisch uitstroomprofiel

Inhoudsdeskundige 1: De heer mr. M.J.P. Hennissen
Inhoudsdeskundige 2: Mevrouw bc. E.M.M.Y. Ritzen

Op gespannen voet?

Een onderzoek naar hoe de sociaal raadslieden van Partners in Welzijn de gewenste effecten uit art. 1 van de toepasselijke beroepscode kunnen bewerkstelligen bij het waarborgen van de beslagvrije voet van haar cliënten.

Sittard, 6 juni 2016

R. M. C. Dingelstad
1249681

Hogeschool Zuyd
Hogere Juridische Opleiding
Sociaal Juridisch uitstroomprofiel

Inhoudsdeskundige 1:	De heer mr. M.J.P. Hennissen
Inhoudsdeskundige 2:	Mevrouw bc. E.M.M.Y. Ritzen

VOORWOORD

Dit scriptieonderzoek vormt de afsluiting van mijn studie aan de Hogere Juridische Opleiding te Sittard, waar ik heb deelgenomen aan het zogeheten Sociaal Juridisch uitstroomprofiel. Hierdoor ben ik na afronding van mijn studie zowel opgeleid in het recht zelf, als in de sociaal-agogische kant van de juridische dienstverlening. Tijdens deze studie heb ik stage gelopen bij Partners in Welzijn, waarbij ik gedurende 10 maanden de functie van Sociaal Raadsman i.o. heb mogen uitoefenen. Vervolgens heb ik in het najaar van 2015 gedurende 2 maanden dezelfde functie mogen uitoefenen als werknemer op parttime basis, wederom voor Partners in Welzijn. Aangezien ik in het sociaal raadsliedenwerk veel te maken heb gehad met cliënten die schulden hadden, heb ik voor deze scriptie onderzoek gedaan naar de manier waarop de sociaal raadslieden van Partners in Welzijn de gewenste effecten uit de voor hun toepasselijke beroepscode kunnen bereiken bij het waarborgen van de beslagvrije voet van hun cliënten.

Dit onderzoeksrapport had nooit tot stand kunnen komen zonder de hulp van iedereen die mij heeft geholpen. Bij deze maak ik dan ook gebruik van de gelegenheid om met name mijn oud-collega's van Partners in Welzijn, Diana Hofstede en Serge Wetzler van de Kredietbank Limburg, en mijn inhoudsdeskundigen van Hogeschool Zuyd te danken voor hun medewerking aan mijn onderzoek.

Roy Dingelstad

Sittard, 6 juni 2016

LIJST MET GEBRUIKTE AFKORTINGEN

Beroepscode Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015

BSR Bureau Sociaal Raadslieden van Partners in Welzijn

ESR Extern Sociaal Raadslid (niet werkzaam bij Partners in Welzijn)

HR Hoge Raad

Hof Gerechtshof

ISR Intern Sociaal Raadslid (werkzaam bij BSR van Partners in Welzijn)

ktr. kantonrechter

LOSR Landelijke Organisatie Sociaal Raadslieden

MvA memorie van antwoord

MvT memorie van toelichting

p. pagina

par. paragraaf

PW Participatiewet

Rb. Rechtbank

r.o. rechtsoverweging

Rv Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering

Stb. Staatsblad

vzr. voorzieningenrechter

Inhoudsopgave

1. Inleiding	7
1.1. Aanleiding en context	7
1.2. Onderzoeksdoel en probleemstelling	8
1.3. Centrale vraag	8
1.4. Onderzoeksopzet en verantwoording onderzoeksmethoden	8
1.5. Opbouw van het rapport	10
2. Het sociaaljuridisch kader met de gewenste effecten ex art. 1 van de toepasselijke beroepscode	11
2.1. Inleiding	11
2.2. De 'Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015'	11
2.3. Art. 1 Beroepscode	11
2.4. Omgaan met dilemma's	12
2.5. Deelconclusie	13
3. De beslagvrije voet uit de artikelen 475b-475g van het wetboek van Rechtsvordering	14
3.1. Inleiding	14
3.2. De beslagvrije voet en reikwijdte	14
3.3. Hoogte beslagvrije voet en eventuele vermindering of vermeerdering	15
3.4. Eventuele vermindering of vermeerdering	17
3.5. Informatieplicht schuldenaar, partner en derde	17
3.6. Wijziging van omstandigheden	18
3.7. Terugbetalingsplicht	19
3.8. Deelconclusie	19
4. Waarborging van de beslagvrije voet in de praktijk	21
4.1. Inleiding	21
4.2. Beschrijving en verantwoording gebruikte onderzoeksmethode(n)	21
4.3. Relevante onderzoeksresultaten	22
4.3.1. Onderzoeksresultaten uit de interviews met de sociaal raadslieden van Partners in Welzijn	22
4.3.2. Onderzoeksresultaten uit de vragenlijsten die door externe sociaal raadslieden zijn ingevuld	24
4.4. Deelconclusie	26
5. Conclusies en aanbevelingen	28
Lijst van aangehaalde bronnen	31
Lijst van aangehaalde literatuur	31

Jurisprudentielijst.....	32
Bijlagen:	33
Interviewverslagen.....	34
Ingevulde vragenlijsten.....	49

1. Inleiding

1.1. Aanleiding en context

Tijdens mijn stage in het collegejaar 2014-2015 en 2 maanden in het najaar van 2015 heb ik in de functie van Sociaal Raadsman i.o. bij Partners in Welzijn te Sittard-Geleen veel cliëntcontact gehad. Vaak heb ik voor cliënten contact opgenomen met deurwaarders of schuldeisers om erachter te komen waarom de cliënt door een gelegd loonbeslag te weinig inkomen overhield en schulden maakte. Bij dit loonbeslag dient de deurwaarder rekening te houden met de beslagvrije voet uit art. 475b-475g Rv, waarmee de wetgever beoogde om grenzen te stellen aan de gevolgen van het loonbeslag zodat de schuldenaar ook tijdens het loonbeslag nog genoeg financiële middelen overhoudt om in zijn eerste levensbehoeften en de lopende kosten van het bestaan te kunnen voorzien¹. In veel gevallen blijkt echter dat de beslagvrije voet niet juist of te laag wordt vastgesteld. Zo bleek uit dossieronderzoek bij 5 verschillende schuldhelpverlenende organisaties dat er bij 60% van de dossiers de beslagvrije voet was gecorrigeerd, of dat er geen duidelijkheid was of de beslagvrije voet gold². De sociaal raadslieden van Rijnstad Arnhem constateerden dat bij driekwart van hun cliënten de beslagvrije voet te laag werd vastgesteld³. Ook de Nationale Ombudsman heeft reeds aangegeven dat zowel gerechtsdeurwaarders als overheidsinstanties (Belastingdienst, UWV, SVB en sociale diensten) de beslagvrije voet vaak te laag vaststellen en niet corrigeren met terugwerkende kracht⁴. Het gevolg van het onder de beslagvrije voet raken is dat cliënten/schuldenaren vrijwel onvermijdelijk nieuwe schulden maken⁵ en dat het kan voorkomen dat mensen op een gegeven moment simpelweg geen geld meer hebben om noodzakelijke boodschappen te kunnen doen⁶. Ook ondervindt de cliënt psychologische gevolgen van het leven onder de beslagvrije voet. Cliënten gaan leven met een korte termijn horizon en nemen minder doordachte beslissingen⁷, mede doordat het IQ tijdelijk daalt^{8,9}. Wanneer de deurwaarder of schuldeiser nalaat de beslagvrije voet correct vast te stellen, moet de burger (ongeacht zijn situatie) zelf de beslagvrije voet controleren en eventueel laten corrigeren. In bepaalde gemeenten kunnen burgers ook een beroep doen op sociaal raadslieden om de beslagvrije voet te waarborgen¹⁰. Sociaal raadslieden zijn bij hun dienstverlening gebonden aan de 'Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015'. De centrale waarde van het sociaal raadsliedenwerk staat verwoord in art. 1 van deze beroepscode, waardoor de gewenste effecten uit dit artikel zo goed mogelijk bereikt moeten worden. Dit kan leiden tot een dilemma, waarbij een helpende houding botst met de gewenste zelfredzaamheid van de cliënt¹¹. Bij complexe regelgeving zoals de beslagvrije voet, is dit niet anders.

¹ *Kamerstukken II 1975/76*, 14029, 3, p.7 (MvT) en *Kamerstukken II 1982/83*, 17897, 3, p. 1 (MvT) en *Kamerstukken II 1982/83*, 17897, 4, p. 4 (MvA).

² Onoplosbare Schuldsituaties 2014, p. 37.

³ Beter ten hele gekeerd 2014, p. 10.

⁴ In het krijt bij de overheid 2013, p. 11-12 en Met voeten getreden 2013, p. 29.

⁵ Paritas Passé 2012, p. 17 en Onoplosbare Schuldsituaties 2014, p. 35.

⁶ Paritas Passé 2012, p. 10, Wat werkt bij schuldhelpverlening 2015, p. 16.

⁷ Shah, Mullainathan & Shafir, *Science* 2012, afl. 6107, p. 682-685

⁸ Mani e.a., *Science* 2013, afl. 6149, p. 976-980.

⁹ Onoplosbare Schuldsituaties 2014, p. 56.

¹⁰ Het verhaal achter de cijfers 2014, p. 2 en Onoplosbare Schuldsituaties 2014, p. 38.

¹¹ Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015, p. 6-8.

1.2. Onderzoeksdoel en probleemstelling

Aangezien sociaal raadslieden ernaar streven om door middel van hulp- en dienstverlening de kwetsbare en afhankelijke maatschappelijke positie van hun cliënten te versterken¹², is het zowel in het belang van de cliënten als in het belang van de sociaal raadslieden zelf dat de beslagvrije voet van hun cliënten zoveel mogelijk gewaarborgd wordt. Dit 'waarborgen' gebeurt door middel van het controleren en eventueel corrigeren van de beslagvrije voet, hetgeen sociaal raadslieden vanuit de kerntaak van belangenbehartiger doen. Witte beschrijft de belangenbehartiger immers als de professional die het individuele belang van zijn cliënt actief verwoordt en onder de aandacht brengt bij de schuldeiser teneinde een ongewenste situatie (de cliënt die onder de beslagvrije voet zit qua inkomensniveau) te veranderen.¹³ Hierbij staan sociaal raadslieden midden in het spanningsveld tussen de leefwereld van de cliënt met zijn vragen en behoeftes, en de systeemwereld die de dienstverlening beïnvloedt door wet- en regelgeving.¹⁴ Voor dit onderzoek heb ik gekozen om mijn doelgroep te beperken tot één specifieke organisatie (Partners in Welzijn), hoewel het onderzoek en de conclusie ook voor andere soortgelijke organisaties waarde kunnen hebben. Doelstelling van dit onderzoek was dan ook om op 7 juni 2016 een onderzoeksrapport op te leveren over tot in hoeverre de manier waarop de sociaal raadslieden van Partners in Welzijn de beslagvrije voet waarborgen, voldoet aan de gewenste effecten uit art. 1 van de toepasselijke beroepscode, zodat Partners in Welzijn een werkproces op kan zetten dat tot de gewenste effecten leidt."

1.3. Centrale vraag

Mijn doelstelling leidt tot de volgende centrale vraag:

"Hoe kan Bureau Sociaal Raadslieden de gewenste effecten uit art. 1 'Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015' bewerkstelligen bij het waarborgen van de beslagvrije voet van haar cliënten?"

Om mijn centrale vraag zo volledig mogelijk te kunnen beantwoorden zal ik de volgende deelvragen behandelen:

1. Wat zijn de gewenste effecten bij het waarborgen van de beslagvrije voet ex art. 1 Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw?
2. Wat is de beslagvrije voet en wanneer geldt deze?
3. Hoe waarborgen de sociaal raadslieden van Partners in Welzijn de beslagvrije voet en hoe komen de eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van de cliënt hierin terug?
4. Hoe waarborgen externe sociaal raadslieden de beslagvrije voet en hoe komen de eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van de cliënt hierin terug?

1.4. Onderzoeksopzet en verantwoording onderzoeksmethoden

Om de deelvragen, en daarmee ook de centrale vraag, te kunnen beantwoorden heb ik voor deze scriptie zowel het recht als de praktijk onderzocht.

Aangezien mijn onderzoeksobject geen rechtsbeginsel, rechtsregel juridisch begrip of juridische procedure behelst, valt het onder het zogenaamde ruime rechtsbegrip. Een dergelijk

¹² Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015, p. 8.

¹³ Witte 2011, p. 96.

¹⁴ De Savornin Lohman & Raaff 2012, p. 43-44.

onderzoeksobject kan het beste door middel van kwalitatief empirisch onderzoek onderzocht worden, waardoor ik in hoofdstuk 2 dan ook een kwalitatief empirisch onderzoek naar de praktijk zal doen. Voor mijn onderzoek was juridische kennis echter wel nodig, aangezien het toetsingskader voor het handelen van de professional bij een bepaald juridisch fenomeen is ontleend vanuit de toepasselijke beroepsethiek¹⁵. Het toetsingskader heb ik beschreven door inhoudsanalyse in de zin van het uiteenrafelen van de tekst toe te passen op literatuur, media en documenten¹⁶. Bij dit onderzoek ben ik begonnen met het beoordelingskader (art. 1 van de toepasselijke beroepscode-een document) uiteen te rafelen in 3 fragmenten, waarna ik vervolgens bij elk fragment de betekenis en/of bedoeling heb achterhaald door verwante documenten, media of literatuur raad te plegen. Nadat allereerst in par. 2.1. een inleiding wordt gegeven op eventuele belemmeringen uit de praktijk en de beroepscode, wordt in par. 2.2. de toepasselijke beroepscode beschreven. In par. 2.3. volgt de beschrijving van het beoordelingskader, dat in 2 delen is opgedeeld. Elk deel werkt vervolgens een gedeelte van het beoordelingskader verder uit. In par. 2.4. volgt een kort gedeelte over wat iemand dient te doen bij twijfel of strijdigheid tussen artikel(leden) van een beroepscode, waarna in par. 2.5. de deelconclusie wordt getrokken.

Bij hoofdstuk 3 heb ik onderzoek naar het recht gedaan door middel van een rechtsbronnen- en literatuuronderzoek.¹⁷ Bij dit onderzoek naar het recht heb ik de wet als beginpunt genomen om het juridische kader van de beslagvrije voet te beschrijven. Wetsbepalingen bleken echter niet altijd even helder te zijn, waardoor ik ook jurisprudentie, rechtswetenschappelijke literatuur en documenten waarin de wetgever enige tekst en uitleg verschaft (onder meer memories van toelichting) gebruikt om de wetsbepalingen te verhelderen of uit te werken door middel van het uiteenrafelen van de tekst bij de inhoudsanalyse¹⁸. Vervolgens zal in de inleiding van hoofdstuk 3 de beslagvrije voet worden geïntroduceerd, aan de hand van de wet en bijbehorende literatuur. In par. 3.2. wordt door middel van de artikelen 475b, 475c, 475e en 475f Rv de beslagvrije voet in het algemeen en de reikwijdte hiervan beschreven, aangevuld met de oorspronkelijke bedoeling van de wetgever, jurisprudentie en literatuur. In par. 3.3. wordt aan de hand van art. 475d leden 1-4 Rv en literatuur de basishoogte van de beslagvrije voet beschreven, met gebruik van de toepasselijke bijstandsnormen uit de Participatiewet. In par. 3.4. wordt aan de hand van art. 475d leden 5-6 en 8 Rv en literatuur de eventuele vermindering of verhoging van de beslagvrije voet beschreven, met een kleine vergelijking met een soortgelijk regime in de Participatiewet. In par. 3.5. worden de informatieplicht van de schuldenaar, de partner van de schuldenaar en de derde beschreven aan de hand van art. 475g Rv, literatuur, jurisprudentie en de bedoeling van de wetgever. Par. 2.6 is geschreven met art. 475d lid 7 Rv als uitgangspunt, een artikel dat aan de hand van de wet, literatuur, de bedoeling van de wetgever maar voornamelijk tuchtrechtspraak wordt uitgewerkt in wat er gebeurt of dient te gebeuren wanneer de omstandigheden van de schuldenaar wijzigen. In navolging van par. 3.6. waarin de verantwoordelijkheid van de deurwaarder al enigszins wordt aangestipt, wordt in par. 3.7. uitvoeriger ingegaan op de 'terugbetalingsplicht' zoals deze lijkt voort te vloeien uit art. 475d lid 7 Rv en (tucht)rechtspraak hieromtrent. In par. 3.8. wordt vervolgens een deelconclusie getrokken.

¹⁵ Van Schaaijk 2015, p. 160-164 en 244-245.

¹⁶ Van Schaaijk 2015, p. 154-155 en 244-245.

¹⁷ Van Schaaijk 2015, p. 94.

¹⁸ Van Schaaijk 2015, p. 154-155.

In hoofdstuk 4 heb ik kwalitatief onderzoek naar de praktijk gedaan, aangezien de kennis die door dit onderzoek is verworven een directe bijdrage kan leveren aan besluitvorming in de praktijk¹⁹. Specifieker gezien heb ik gebruik gemaakt van een kwalitatieve survey in de vorm van gesloten interviews, die ik heb uitgevoerd op personen (zowel interne sociaal raadslieden die werkzaam zijn bij Partners in Welzijn als externe sociaal raadslieden) die hierbij als informant hebben gediend. Aangezien deze personen hierbij informatie hebben verstrekt over situaties in de sociale werkelijkheid die zij kennen, zijn zij een goede bron van informatie.²⁰ In par. 4.1. is een korte inleiding geschreven over het beschermen van beslagvrije voet in de praktijk. In par. 4.2. wordt vervolgens aan de hand van interviewresultaten beschreven hoe interne sociaal raadslieden de beslagvrije voet van hun cliënten controleren en eventueel corrigeren. In par. 4.3. vindt men een soortgelijke paragraaf, echter wordt hier (aan de hand van resultaten uit gesloten vragenlijsten) beschreven hoe externe sociaal raadslieden dit doen. In par. 4.4. wordt vervolgens een deelconclusie getrokken.

In hoofdstuk 5 zal de centrale vraag worden beantwoord, door eerst een korte samenvatting van de onderzoeksresultaten te geven. Hierbij worden ook verbanden gelegd tussen de theorie en de praktijk, op grond waarvan enkele aanbevelingen zijn geformuleerd.²¹

1.5. Opbouw van het rapport

Het rapport is in 4 hoofdstukken opgebouwd. Allereerst behandelt hoofdstuk 2 de gewenste effecten uit art. 1 van de toepasselijke beroepscode, waarin het beoordelingskader voor het handelen van sociaal raadslieden is opgenomen. In dit hoofdstuk beantwoord ik tevens de eerste deelvraag. In hoofdstuk 3 zal vervolgens worden ingegaan op de beslagvrije voet als in de artikelen 475b-475g Rv, waarin het juridisch kader staat beschreven aan de hand van de wet, literatuur en jurisprudentie. In dit hoofdstuk beantwoord ik tevens de tweede deelvraag. Hoofdstuk 4 behandelt hoe de interne sociaal raadslieden van Partners in Welzijn de beslagvrije voet van hun cliënten waarborgen, aan de hand van interviewverslagen. Dit is van belang om een goed beeld te kunnen krijgen van de uitvoering van de dienstverlening in dit sociaaljuridische kader. In ditzelfde hoofdstuk wordt beschreven hoe externe sociaal raadslieden de beslagvrije voet van burgers waarborgen, om een volledig beeld te kunnen schetsen van hoe de beslagvrije voet in de praktijk wordt gewaarborgd. In dit hoofdstuk beantwoord ik zowel de derde als vierde deelvraag. Tot slot zullen in hoofdstuk 5 de belangrijkste aspecten uit het onderzoek worden aangestipt in de conclusie en ook zal de centrale hoofdvraag worden beantwoord.

¹⁹ Van Schaaijk 2015, p. 164.

²⁰ Van Schaaijk 2015, p. 94-101.

²¹ Van Schaaijk 2015, p. 229-231 en 241-242.

2. Het sociaaljuridisch kader met de gewenste effecten ex art. 1 van de toepasselijke beroepscode

2.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de eerste deelvraag, namelijk “Wat zijn de gewenste effecten bij het waarborgen van de beslagvrije voet ex art. 1 Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw?”. Om te kunnen zien hoe sociaal raadslieden de gewenste effecten uit dit artikel kunnen vormgeven, is het noodzakelijk om te weten wat deze effecten zijn.

2.2. De ‘Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015’

Aangezien maatschappelijk werkers en sociaal raadslieden op basis van dezelfde normen en waarden werken, is de ‘Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015’ gebaseerd op de ‘Beroepscode voor de maatschappelijk werker²²’. Sociaal raadslieden dienen de beroepscode na te leven als toetsingskader en als leidraad te gebruiken bij het professionele handelen²³. De beroepscode geeft hierdoor ook aan wat de burger kan verwachten van het sociaal raadslid. Het ethische kader dat de beroepscode geeft, kan ook worden gebruikt om het gebruik van discretionaire ruimte te verantwoorden²⁴. Met discretionaire ruimte wordt de ruimte tussen vastgelegde regels bedoeld, waardoor de sociaal raadsman zijn dienstverlening kan afstemmen op de situatie of context waarin de cliënt zich bevindt^{25, 26}. Dergelijke vastgelegde regels staan voor sociaal raadslieden in de ‘Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015’.

2.3. Art. 1 Beroepscode

Het eerste artikel van de ‘Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015’ luidt:

‘De sociaal raadsman/vrouw bevordert het tot zijn sociaal-juridisch recht komen van de cliënt in diens maatschappelijk functioneren. De sociaal raadsman/vrouw draagt actief bij aan een zo groot mogelijke eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van de cliënt.’²⁷

De eerste zin van dit artikel gebiedt het sociaal raadslid om te bevorderen dat de cliënt tot zijn sociaaljuridisch recht komt in zijn maatschappelijk functioneren. Dit houdt in dat sociaal raadslieden gehouden zijn om hulp- en dienstverlening te bieden aan (potentiële) cliënten voor wie de verandering te snel gaat in de moderne samenleving, waarin wetten en (rechts)regels constant wijzigen en maatschappelijke verhoudingen verschuiven.²⁸ Achterblijvers en andere groepen die het tempo niet bij kunnen houden moeten immers enige vorm van juridische bijstand kunnen krijgen om toch mee te kunnen komen met de ‘massa’. Het tot zijn recht laten komen van cliënten betreft dan ook met name het ondersteunen van mensen in een kwetsbare positie en mensen die lijden onder een fysieke, sociale of verstandelijke beperking die op hun sociaaljuridisch gebied niet tot hun recht kunnen komen of die door regelgeving in hun maatschappelijk functioneren belemmert worden. Hierbij kan de sociaal raadsman deze

²² Beroepscode voor de maatschappelijk werker 2010.

²³ Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015, p. 8 en Buitink, Ebskamp & Groothoff 2012, p. 212.

²⁴ Buitink, Ebskamp & Groothoff 2012, p. 212.

²⁵ Witte 2011, p. 139 en De Savornin Lohman & Raaff 2012, p. 94-95.

²⁶ Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015, p. 4-6.

²⁷ Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015, p. 8.

²⁸ Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015, p. 8.

mensen informeren, adviseren en helpen om gebruik te maken van voorzieningen waar zij recht op hebben.²⁹ De beslagvrije voet is strikt genomen geen (sociale voorziening), maar sociaal raadslieden kunnen alsnog helpen om de beslagvrije voet toe- of aan te laten passen. Echter dient zich hierbij een mogelijke strijd aan met de tweede zin van het artikel, waarin het sociaal raadslid onder meer wordt geboden de cliënt te stimuleren om afhankelijkheid van anderen te voorkomen of te verminderen.³⁰ De Savornin Lohman en Raaff geven immers aan dat het in het huidige stelsel zo ingewikkeld is geworden voor mensen om hun rechten te realiseren [*zoals de beslagvrije voet, RD*], dat er een afhankelijkheid ontstaat van professionele hulp³¹. De Savornin Lohman en Raaff geven aan dat het ondanks de tegenslagen die cliënten treffen, de opdracht voor de hulpverlening blijft om mensen aan te spreken op hun sterke punten en hun kracht³², hetgeen de beroepscode ook verwacht. In de tweede zin van het artikel wordt het sociaal raadslid namelijk geboden de cliënt te stimuleren om zelfversterkende activiteiten te ondernemen en afhankelijkheid van anderen te voorkomen of te verminderen.³³ De genoemde term in het artikel, 'eigen verantwoordelijkheid', heeft veel te maken met 'autonomie'. Autonomie betekent ook dat mensen binnen hun sociale context hun eigen leven vormgeven, waarbij professionals met cliënten nagaan wat de cliënt zelf kan en wilt, en waarbij professionele ondersteuning nodig is. De sociaal raadsman let er echter wel op dat de keuze van de cliënt niet onbezonnen of impulsief is, waardoor de cliënt de eventuele gevolgen van zijn keuze niet overziet. Ook zorgt de sociaal raadsman ervoor dat hiermee niet het welzijn of de keuzevrijheid van anderen wordt benadeeld.³⁴ De tweede genoemde term, 'zelfredzaamheid' heeft ook een wettelijke definitie. Volgens art. 1.1.1. lid 1 WMO 2015 houdt zelfredzaamheid in dat men in staat is om een gestructureerd huishouden kan voeren en de algemene, dagelijkse maar noodzakelijke levenshandelingen te verrichten. Uitgangspunt van de wetgever is immers dat men eerst kijkt wat hij zelf kan en wat zijn sociale omgeving voor hem kan doen, voordat hij hulp vraagt³⁵. Kort gezegd houdt zelfredzaamheid het vermogen van de cliënt om zelf handelingen uit te kunnen voeren in, wat nauw verwant is aan het nemen van de eigen verantwoordelijkheid. Door als professional immers geen handelingen uit te voeren die de cliënt zelf kan, wordt de zelfredzaamheid bij de cliënt vergroot.³⁶

2.4. Omgaan met dilemma's

In de praktijk van het sociaal raadsliedenwerk doen zich verscheidene dilemma's voor, waarbij bepaalde waarden met elkaar kunnen botsen.

Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer het beschermen van de cliënt botst met het respect voor de zelfredzame cliënt. Hierbij dient de sociaal raadsman af te wegen wat in die specifieke situatie het zwaarste weegt, en wat de eventuele gevolgen van die afweging kunnen zijn. Hiervoor kan de sociaal raadsman in overleggen met collega's, eventueel in de vorm van een werkoverleg. De verantwoordelijkheid van de sociaal raadsman betekent immers ook dat hij een afweging moet maken om een wijs besluit te nemen.³⁷ Door de dilemmasituatie echter vanuit een andere invalshoek te benaderen, het probleem anders te benoemen of door andere

²⁹ Functieprofiel Sociaal raadslieden 2015, p. 3 en 8.

³⁰ Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015, p. 8.

³¹ De Savornin Lohman & Raaff 2012, p. 29.

³² De Savornin Lohman & Raaff 2012, p. 35.

³³ Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015, p. 8.

³⁴ Buitink, Ebskamp & Groothoff 2012, p.133-134, Rothfusz 2015, p. 145-147 en Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015, p. 9.

³⁵ *Kamerstukken II* 2013/14, 33841, 3, p. 25 (MvT).

³⁶ Buitink, Ebskamp & Groothoff 2012, p.137.

³⁷ Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015, p. 6-7 en Rothfusz 2015, p. 123-124.

interpretaties te zoeken is het ook mogelijk de discretionaire ruimte in te zetten, die voortvloeit uit de beroepscode. De bedoeling van de sociaal raadsman blijft echter om een oplossing ten gunste van de cliënt te vinden.³⁸

2.5. Deelconclusie

Bij het uitvoeren van zijn werkzaamheden dient het sociaal raadslid op basis van de 'Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015' te handelen. De beroepscode geeft een ethisch kader, waarmee bijvoorbeeld het gebruik van discretionaire ruimte kan worden verantwoordt. Ook geeft de beroepscode aan wat de burger kan verwachten van het sociaal raadslid³⁹. Discretionaire ruimte is de ruimte tussen vastgelegde regels, waarmee het sociaal raadslid zijn dienstverlening kan afstemmen op de situatie of context waarin de cliënt zich bevindt.⁴⁰ Het eerste artikel van de beroepscode voor sociaal raadslieden geeft 2 geboden aan het sociaal raadslid. Het eerste omvat het verlenen van hulp en diensten aan (potentiële) cliënten die de huidige samenleving niet bij kunnen houden. De verlening van hulp en diensten komt tot uiting in het ondersteunen van burgers door middel van informatie, advies en het begeleiden naar sociale voorzieningen. Het tweede omvat de opdracht om de cliënt te stimuleren om afhankelijkheid van anderen te voorkomen en/of verminderen, en zelfversterkende activiteiten te ondernemen.⁴¹ Door het uitgangspunt van de wetgever bij art. 1.1.1. lid 1 WMO 2015 (dit artikel definieert zelfredzaamheid) te nemen, namelijk de cliënt eerst te laten kijken wat hij zelf kan⁴² en hierbij te kijken waar het sociaal raadslid ondersteuning kan bieden, wordt de zelfredzaamheid van de cliënt vergroot.⁴³

Ook het sociaal raadslid dient zijn verantwoordelijkheid te nemen, hetgeen bij dilemma's inhoudt dat hij een afweging moet maken om een wijs besluit te nemen. Het botsen van enerzijds het beschermen van de cliënt en anderzijds het respect voor de zelfredzaamheid van deze cliënt is hier een voorbeeld van, waarbij het sociaal raadslid af dient te wegen wat in de gegeven situatie het zwaarstwegend is.⁴⁴ Het sociaal raadslid kan echter ook zijn discretionaire ruimte inzetten, hetgeen dan wel tot doel moet hebben om een oplossing ten gunste van de cliënt te vinden.⁴⁵

³⁸ Witte 2011, p. 139 en Buitink, Ebskamp & Groothoff 2012, p. 212.

³⁹ Buitink, Ebskamp & Groothoff 2012, p. 212.

⁴⁰ Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015, p. 4-6 en De Savornin Lohman & Raaff 2012, p. 94-95.

⁴¹ Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015, p. 8 en Functieprofiel Sociaal raadslieden 2015, p. 3 en 8.

⁴² *Kamerstukken II* 2013/14, 33841, 3, p. 25 (MvT).

⁴³ Buitink, Ebskamp & Groothoff 2012, p.137.

⁴⁴ Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015, p. 6-7 en Rothfusz 2015, p. 123-124.

⁴⁵ Witte 2011, p. 139 en Buitink, Ebskamp & Groothoff 2012, p. 212.

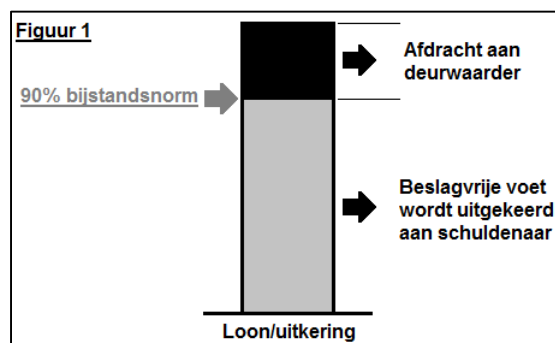
3. De beslagvrije voet uit de artikelen 475b-475g van het wetboek van Rechtsvordering

3.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de tweede deelvraag, namelijk “Wat is de beslagvrije voet en wanneer geldt deze?”. Een schuldeiser (degene die een vordering op een ander heeft) kan naar de rechter gaan en deze vragen om de schuldenaar (degene die de vordering moet voldoen) te veroordelen om de vordering (ook wel: schuld) te voldoen. Een veroordelend vonnis dient als executoriale titel, waarmee hij juridisch afdwingbaar is. Als de af te dwingen vordering eruit bestaat dat de schuldenaar een geldbedrag moet betalen, kan de schuldeiser bepaalde vorderingen van de schuldenaar innen. Deze vorderingen int de schuldeiser dan in naam van de schuldenaar, waarmee de vordering of schuld wordt voldaan. Om een vordering van de schuldenaar te kunnen innen, moet de schuldeiser eerst beslag leggen op deze vordering. Het beslagleggen kan de schuldeiser echter niet persoonlijk, aangezien de wetgever in art. 434 Rv heeft bepaald dat alleen deurwaarders executoriale titels mogen uitvoeren. De deurwaarder krijgt de bevoegdheid om een executoriale titel uit te voeren nadat de schuldeiser de executoriale titel die hij uit wilt laten voeren, aan de deurwaarder overhandigt. De vordering kan door de deurwaarder worden geïnd bij een derde (een partij niet zijnde de schuldenaar of schuldeiser) waar de schuldenaar een vordering op heeft, zoals een werkgever of uitkeringsinstantie. Hierbij legt de deurwaarder in naam van de schuldeiser beslag, waarmee de schuldeiser tevens beslaglegger wordt. De schuldenaar wordt nu ‘de beslagene’, aangezien er op zijn vordering beslag wordt gelegd. De derde wordt in deze situatie derde-beslagene, aangezien er beslag wordt gelegd op de vordering die een ander (de schuldenaar) op hem heeft. Bij dit derdenbeslag geniet de schuldenaar enige bescherming door de beslagvrije voet.⁴⁶

3.2. De beslagvrije voet en reikwijdte

De beslagvrije voet op grond van art. 475b Rv is een ondergrens die de wetgever (in beginsel) heeft gesteld op 90% van de toepasselijke bijstandsnorm⁴⁷. Beslag dat ervoor zorgt dat de schuldenaar minder overhoudt dan de beslagvrije voet, is op grond van art. 475b lid 1 Rv ongeldig. Voor een alleenstaande schuldenaar van bijvoorbeeld 30 jaar (zonder kosten delende medebewoners) is de bijstandsnorm € 972,70 op grond van art. 21 sub a PW. De beslagvrije voet is voor deze schuldenaar dan in beginsel $(972,70 \times 0,9)$ € 875,43 waardoor het inkomen boven dit bedrag wel vatbaar is voor beslag (zie ook figuur 1). Wanneer er beslag is gelegd onder meerdere derden (bijvoorbeeld wanneer de schuldenaar zowel loon als een uitkering geniet), wordt de beslagvrije voet naar rato van de grootte van de beslagen inkomensbestanddelen verdeeld⁴⁸. Betalingen die tijdens het beslag plaatsvinden maar die eerder hadden moeten worden uitbetaald en betalingen die plaatsvinden na het beslag worden van het derdenbeslag uitgesloten op grond

⁴⁶ Rueb, Gras & Jongbloed 2015, p. 407-410 en 450-451 en Berhиту-de Lange e.a. 2016, p. 454-455.

⁴⁷ *Kamerstukken II* 1975/76, 14029, 1-3, p. 7 (MvT) en *Kamerstukken II* 1982/83, 17897, 1-3, p. 11 (MvT).

⁴⁸ Gieske, in: *T&C Burgerlijke Rechtsvordering* 2014, art. 475b Rv, aant. 2 (online, laatst bijgewerkt op 1 januari 2016).

van art. 475b lid 3 Rv. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer er in de maand waarin eigenlijk de betaling plaats had moeten vinden nog geen beslag van toepassing was of wanneer in de eigenlijke maand van uitbetaling het inkomen onder de beslagvrije voet bleef⁴⁹. Jaarlijks uitgekeerd vakantiegeld wordt voor de toepassing van de beslagvrije voet gelijkgesteld aan 12 nabetalingen die elk worden toegerekend aan de maand waarin dit is opgebouwd, waarbij het niet uitmaakt of in deze maanden al een beslag gold^{50, 51}. De beslagvrije voet geldt op periodieke inkomsten zoals in art. 475c Rv genoemd, zoals loon (waaronder vakantiegeld⁵²), pensioenen, een voorlopige teruggaaf inkomstenbelasting als bedoeld in art. 13 lid 2 Algemene wet inzake rijksbelastingen en op diverse uitkeringen (maar geen kinderbijslag). De schuldenaar kan op grond van art. 475e Rv en art. 475f Rv de kantonrechter verzoeken om de beslagvrije voet ook op andere periodieke vorderingen (zoals beloningen aan schrijvers of vertalers die min of meer geregeld uitgekeerd worden⁵³) van toepassing te verklaren, mits de schuldenaar onvoldoende andere bestaansmiddelen heeft. Bij art. 475e is dit vooral belangrijk, aangezien in dit artikel de schuldenaar zonder vaste woon- of verblijfplaats in Nederland in beginsel van de beslagvrije voet uitsluit. Deze schuldenaar dient aan te kunnen tonen dat hij door het beslag op het Nederlandse inkomen onder de beslagvrije voet komt, waarna hij de schuldeiser, deurwaarder of zo nodig de kantonrechter kan verzoeken de beslagvrije voet van toepassing te verklaren⁵⁴.

3.3. Hoogte beslagvrije voet en eventuele vermindering of vermeerdering

De hoogte van de beslagvrije voet is op grond van art. 475d leden 1, 2 en 4 Rv afhankelijk van de voor de schuldenaar geldende bijstandsnorm inclusief vakantieaanspraak, en is dan ook afhankelijk van de leefvorm en leeftijd van de schuldenaar⁵⁵. De Participatiewet kent voor de bijstandsnormen verschillende categorieën, waardoor dezelfde categorieën gelden bij de beslagvrije voet. De hoogte van de beslagvrije voet is ook afhankelijk van de indexering van de bijstand, hetgeen tweemaal per jaar gebeurt (op 1 januari en 1 juli).⁵⁶ In de figuren 2 en 3 zijn de normbedragen beslagvrije voet opgenomen voor alle schuldenaren die niet in een inrichting als bedoeld in art. 1 sub g PW verblijven. Een 'inrichting' in de zin van art. 1 sub g PW is een instelling die ofwel verzorging of verpleging biedt aan hulpbehoevenden die in deze instelling verblijven, ofwel een slaapgelegenheid bieden waarbij gedurende meer dan de helft van iedere dag de mogelijkheid van begeleiding of hulpverlening aanwezig is. Voor schuldenaren in een dergelijke instelling geldt een afwijkende norm, voor hen bedraagt de beslagvrije voet op grond van art. 475d lid 3 Rv 2/3e van de toepasselijke bijstandsnorm uit art. 23 PW vermeerderd met de eigen bijdrage die de schuldenaar aan de inrichting verschuldigd is.⁵⁷

⁴⁹ HR 31 oktober 2014, NJ 2014/300, ECLI:NL:HR:2014:3068, r.o. 2.4.5 en r.o. 2.4.6.

⁵⁰ HR 31 oktober 2014, NJ 2014/300, ECLI:NL:HR:2014:3068, r.o. 2.4.3 en r.o. 2.4.4.

⁵¹ Gieske, in: *T&C Burgerlijke Rechtsvordering* 2014, art. 475b Rv, aant. 3 (online, laatst bijgewerkt op 1 januari 2016).

⁵² Gieske, in: *T&C Burgerlijke Rechtsvordering* 2014, art. 475c Rv, aant. 2 (online, laatst bijgewerkt op 1 januari 2016) en HR 31 oktober 2014, NJ 2014/300, ECLI:NL:HR:2014:3068.

⁵³ *Kamerstukken II* 1982/83, 17897, 1-3, p. 20 (MvT).

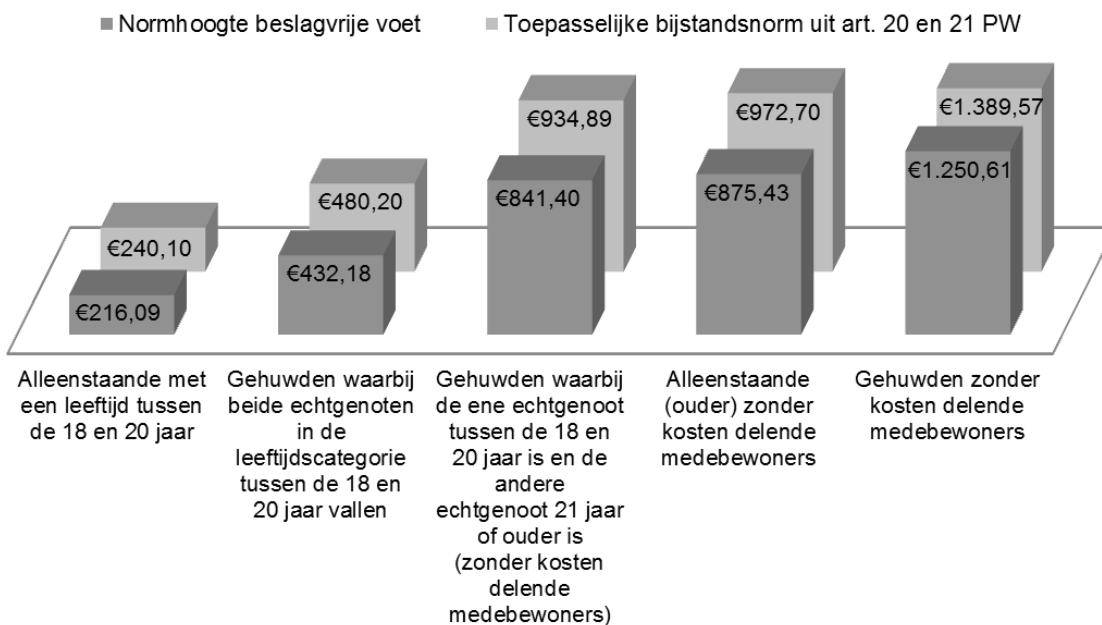
⁵⁴ *Kamerstukken II* 1982/83, 17897, 1-3, p. 20 (MvT) en Gieske, in: *T&C Burgerlijke Rechtsvordering* 2014, art. 475e Rv, aant. 1 (online, laatst bijgewerkt op 1 januari 2016).

⁵⁵ Gieske, in: *T&C Burgerlijke Rechtsvordering* 2014, art. 475d Rv, aant. 2 (online, laatst bijgewerkt op 19 februari 2016) en Berhиту-de Lange e.a. 2016, p. 456.

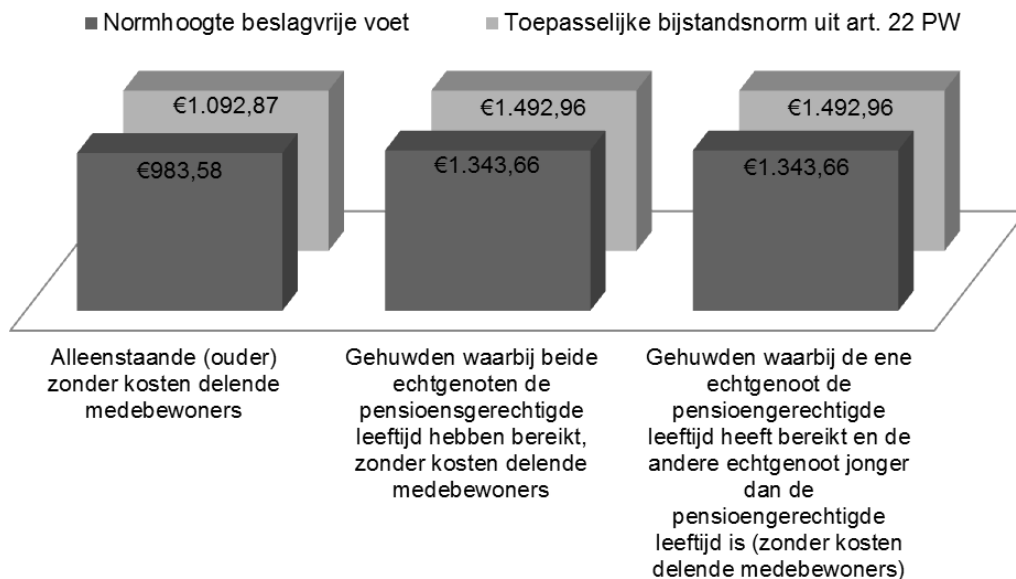
⁵⁶ Stb. 1995, 200, art. 56.

⁵⁷ Gieske, in: *T&C Burgerlijke Rechtsvordering* 2014, art. 475d Rv, aant. 3 (online, laatst bijgewerkt op 19 februari 2016) en Berhиту-de Lange e.a. 2016, p. 456.

Figuur 2. Normhoogte beslagvrije voet per 1 januari 2016 voor alle schuldenaren die de pensioensgerechtigde leeftijd nog niet hebben bereikt

Figuur 3. Normhoogte beslagvrije voet per 1 januari 2016 voor schuldenaren die de pensioensgerechtigde leeftijd hebben bereikt

3.4. Eventuele vermindering of vermeerdering

Periodieke inkomsten waarop geen beslag ligt (zoals studiefinanciering aangezien hier op grond van art. 11.3 lid 1 Wet studiefinanciering 2000 geen beslag op kan worden gelegd) worden op grond van art. 475d lid 6 Rv in mindering gebracht op de beslagvrije voet. Bij de schuldenaar die een partner met een niet-beslagen inkomen heeft, kan op grond van art. 475d lid 3 Rv de beslagvrije voet voor ten hoogste de helft worden verminderd. Behalve dat bij de beslagvrije voet is aangesloten voor de basisnormen uit de Participatiewet, lopen de zojuist genoemde regelingen gelijk met het uitgangspunt van de Participatiewet dat naar art. 19 lid 2 en art. 31 lid 1 PW alle inkomsten die bijstandsgerechtigde(n) hebben in mindering moeten worden gebracht op de uitkering⁵⁸. Behalve dat de beslagvrije voet kan worden verminderd, kan deze ook worden vermeerderd. Zo wordt op grond van art. 475d lid 5 sub a Rv de beslagvrije voet verhoogd met de premie van de verplichte (basis)zorgverzekering en eventuele aanvullende zorgverzekeringen min de in de bijstandsnorm inbegrepen normpremie en ontvangen zorgtoeslag als bedoeld in art. 1 sub e Wet op de zorgtoeslag (vanwege het beslagverbod op toeslagen van art. 45 Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen). Verder wordt de beslagvrije voet op grond van art. 475d lid 5 sub b Rv verhoogd met de woonkosten die boven de normhuur van art. 17 lid 2 Wet op de huurtoeslag uitkomen, verminderd met ontvangen huurtoeslag als bedoeld in art. 1 sub e Wet op de huurtoeslag (wederom door het beslagverbod op toeslagen van art. 45 Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen).⁵⁹ Bij de berekening van de beslagvrije voet moet op grond van art. 475d lid 8 Rv bij alle bedragen van maandbedragen worden uitgegaan, tenzij alle inkomsten wekelijks worden ontvangen. Als dit het geval is, moet een wekelijkse beslagvrije voet worden berekend.

3.5. Informatieplicht schuldenaar, partner en derde

De wetgever heeft aangegeven dat er (indien de schuld voortvloeit uit een overeenkomst) een wederzijdse verplichting bestaat tussen schuldenaar en schuldeiser om de plichten over en weer te goeder trouw uit te voeren. Wanneer de schuldenaar echter de situatie heeft laten ontstaan dat de schuldeiser aan een deurwaarder opdracht geeft tot beslaglegging, geeft de wetgever aan dat de schuldenaar verplicht is om deze deurwaarder te informeren over zijn inkomstenbronnen.⁶⁰ Deze gedachte is in het huidige art. 475g lid 1 Rv beschreven, waarbij enerzijds de schuldenaar wordt verplicht de deurwaarder desgevraagd te informeren over zijn inkomstenbronnen, en anderzijds de deurwaarder wordt verplicht om de schuldenaar te informeren wat zijn beslagvrije voet is volgens de berekening van art. 475d lid 1 Rv. Dit wilt echter niet zeggen dat de beslagvrije voet die de deurwaarder hier opgeeft uiteindelijk ook de beslagvrije voet weergeeft die uit de wet voortvloeit. De informatieplicht van de schuldenaar in art. 475g lid 1 Rv is tevens een uitwerking van de algemene informatieplicht van een schuldenaar op grond van HR Tripels/Masson⁶¹ en wordt in 475g lid 2 Rv uitgebreid naar de inkomsten van de gezinsleden⁶². Een sanctie op het niet naleven van de verplichting om de eigen inkomstenbronnen op te geven is in art. 475g lid 2 beschreven, namelijk dat de deurwaarder de beslagvrije voet op 72% van de geldende bijstandsnorm mag vaststellen. Wanneer de sanctie op het voorbeeld uit paragraaf 1.2 van de alleenstaande schuldenaar van

⁵⁸ De Boer, Heesen & Ros 2015, p. 184.

⁵⁹ Gieske, in: *T&C Burgerlijke Rechtsvordering* 2014, art. 475d Rv, aant. 4 (online, laatst bijgewerkt op 19 februari 2016) en Berhиту-de Lange e.a. 2016, p. 456-457.

⁶⁰ *Kamerstukken II* 1982/83, 17897, 1-3, p. 21 (MvT).

⁶¹ HR 20 september 1991, NJ 1992/552, ECLI:NL:HR:1991:ZC0338 (*Tripels/Masson*).

⁶² Gieske, in: *T&C Burgerlijke Rechtsvordering* 2014, art. 475g Rv, aant. 2 (online, laatst bijgewerkt op 1 januari 2016).

30 jaar wordt betrokken, wordt zijn beslagvrije voet in plaats van € 875,43 (90% van de toepasselijke bijstandsnorm uit art. 21 sub a PW die € 972,70 bedraagt) nog maar (972,70*0,72) € 700,34. Op het niet informeren van de deurwaarder over het inkomen van de partner is ook een sanctie gesteld, namelijk dat de deurwaarder op grond van art. 475g lid 2 Rv de beslagvrije voet mag halveren zolang de schending van de informatieplicht voortduurt.

De derde die periodiek inkomen verstrekt of schuldig is aan de schuldenaar heeft ook een informatieplicht, aangezien de deurwaarder op grond van art. 475g lid 3 Rv bij eenieder waarvan hij vermoedt dat deze periodiek inkomen verstrekt of schuldig is aan de schuldenaar inlichtingen mag inwinnen over of dit klopt, waarbij de derde (desgevraagd schriftelijk) verplicht is te antwoorden en deze zich niet kan beroepen op een geheimhoudingsplicht⁶³. Wanneer de derde echter foutieve gegevens verstrekt, is deze aansprakelijk voor de hieruit voortvloeiende schade⁶⁴. Om de identiteit van een eventuele werkgever van de schuldenaar te achterhalen kan de deurwaarder op grond van art. 475g lid 4 Rv navraag doen bij het UWV door middel van een elektronisch systeem waarop het UWV en deurwaarders zijn aangesloten, waarbij de deurwaarder deze informatie enkel voor de beslaglegging tegen de schuldeiser mag gebruiken⁶⁵. De deurwaarder mag op grond van de artikelliden 5 en 6 van art. 475g Rv ook het BSN) van de schuldenaar opvragen bij de basisregistratie personen [*voorheen de Gemeentelijke Basis Administratie*] om hiermee bij inkomensverstrekkers van de schuldenaar doelgerichte informatie (zoals bedoeld in art. 475g lid 3 en 4 Rv) van de schuldenaar op te vragen. Hierna moet het BSN uit de administratie van de deurwaarder worden verwijderd⁶⁶.

3.6. Wijziging van omstandigheden

Als de beslagvrije voet moet worden verhoogd wegens wijziging van omstandigheden, dient dit op grond van art. 475d lid 7 Rv te worden aangepast en moet het bedrag dat in onwetendheid teveel is geïncasseerd of betaald, 'onverwijld' worden verrekend of teruggegeven aan de schuldenaar. De bepaling geldt niet wanneer er te weinig is betaald aan de beslaglegger, aangezien dat te zware gevolgen voor de schuldenaar zou kunnen hebben.⁶⁷ Uit tuchtrecht van de Kamer voor Gerechtsdeurwaarders te Amsterdam blijkt dat het 'onverwijld' aanpassen in ieder geval binnen 2 weken dient te zijn⁶⁸, anders wordt de betrokken deurwaarder berispt. Uit recentere uitspraken blijkt echter dat het 'onverwijld' aanpassen ook nog wel gebeurt met een termijn van bijna één maand⁶⁹, waarvoor de betrokken deurwaarder dan wordt berispt. De schuldenaar kan tevens naar de voorzieningenrechter stappen op grond van art. 438 lid 2 Rv.⁷⁰

⁶³ Gieske, in: *T&C Burgerlijke Rechtsvordering* 2014, art. 475g Rv, aant. 4 (online, laatst bijgewerkt op 1 januari 2016).

⁶⁴ *Kamerstukken II* 1982/83, 17897, 1-3, p. 22 (MvT).

⁶⁵ Gieske, in: *T&C Burgerlijke Rechtsvordering* 2014, art. 475g Rv, aant. 5 (online, laatst bijgewerkt op 1 januari 2016) en *Kamerstukken II* 2007/08, 31240, 3, p. 6 (MvT).

⁶⁶ Gieske, in: *T&C Burgerlijke Rechtsvordering* 2014, art. 475g Rv, aant. 6 (online, laatst bijgewerkt op 1 januari 2016).

⁶⁷ *Kamerstukken II* 1986/87, 17897, 5, p. 13 (MvA).

⁶⁸ o.a. Kamer voor Gerechtsdeurwaarders 27 februari 2007, ECLI:NL:RBAMS:2007:YB0090, Kamer voor Gerechtsdeurwaarders 22 januari 2008, ECLI:NL:RBAMS:2008:YB0103, Kamer voor Gerechtsdeurwaarders 15 april 2008, ECLI:NL:RBAMS:2008:YB0064.

⁶⁹ Kamer voor Gerechtsdeurwaarders 23 juni 2015, ECLI:NL:TGDKG:2015:121, Kamer voor Gerechtsdeurwaarders 13 oktober 2015, ECLI:NL:TGDKG:2015:182, Kamer voor Gerechtsdeurwaarders 23 februari 2016, ECLI:NL:TGDKG:2016:16.

⁷⁰ Gieske, in: *T&C Burgerlijke Rechtsvordering* 2014, art. 475d Rv, aant. 7 (online, laatst bijgewerkt op 19 februari 2016).

3.7. Terugbetalingsplicht

De vraag wie het teveel betaalde moet verrekenen of teruggeven, heeft de wetgever echter onbeantwoord gelaten in art. 475d lid 7 Rv. De geldsommen die uit het derdenbeslag voortvloeien worden immers geïnd door de deurwaarder op grond van art. 478 Rv en hij berekent op grond van art. 475g Rv de beslagvrije voet van de schuldenaar. De deurwaarder mag namelijk niet willekeurig een beslagvrije voet vaststellen, maar dient zorgvuldig te bepalen welke beslagvrije voet van toepassing is⁷¹. Als blijkt dat er een incorrecte beslagvrije voet is toegepast, dient de gerechtsdeurwaarder volgens een tuchtrechtspraak uit 2011⁷² de teveel ingehouden bedragen terug te betalen aan de schuldenaar in de redelijke termijn van een jaar. Wanneer de beslagvrije voet onjuist is vastgesteld doordat het onderzoek van de deurwaarder naar de financiële gegevens gebrekkig is uitgevoerd, is het simpele feit dat de schuldenaar niet protesteert geen reden om af te wijken van het terugbetalen⁷³. De kantonrechter in deze zaak veroordeelde tevens de rechtspersoon van de gerechtsdeurwaarder tot terugbetaling van het teveel ingehouden bedrag op grond van een onrechtmatige daad⁷⁴. In hoger beroep oordeelde het Hof echter dat niet de rechtspersoon, maar de gerechtsdeurwaarder in persoon als openbaar ambtenaar verantwoordelijk is en dat er tevens geen schade is aangezien het teveel ingehouden bedrag is gebruikt voor het aflossen van de schulden⁷⁵. In rechtspraak (zowel voor als na deze uitspraak) is in dezelfde zin besloten⁷⁶. In recente jurisprudentie is wederom bevestigd dat de deurwaarder verantwoordelijk is voor het juist vaststellen van de beslagvrije voet, maar dat er geen schade is aangezien de schulden slechts vervroegd zijn afbetaald⁷⁷.

3.8. Deelconclusie

De beslagvrije voet zoals in art. 475b t/m 475g Rv beschreven heeft het karakter van een ondergrens, waardoor schuldenaren bij derdenbeslag zoals loonbeslag of beslag op hun uitkering in enige mate worden beschermd. De beslagvrije voet geldt op periodieke inkomsten zoals loon, diverse uitkeringen en pensioenen. Deze kan ook op verzoek door de kantonrechter van toepassing worden verklaard op andere periodieke vorderingen wanneer de schuldenaar onvoldoende andere bestaansmiddelen heeft. Vooral bij de schuldenaar die geen vaste woon- of verblijfplaats in Nederland heeft is dit belangrijk, aangezien deze op grond van art. 475e Rv in beginsel van de beslagvrije voet is uitgesloten. De hoogte van de beslagvrije voet is afhankelijk van de voor de schuldenaar geldende bijstandsnorm inclusief vakantieaanspraak en is dan ook afhankelijk van zijn leefvorm en leeftijd. Voor schuldenaren die in een inrichting verblijven geldt op grond van art. 475d lid 3 Rv een afwijkende norm van 2/3e van de toepasselijke bijstandsnorm uit art. 23 PW vermeerderd met de eigen bijdrage die de schuldenaar aan de inrichting verschuldigd is.⁷⁸ De hoogte van de beslagvrije voet kan echter zowel worden verlaagd als verhoogd, zo wordt deze norm (gelijk aan het uitgangspunt van de bijstand in art. 19 lid 2 en art. 31 PW) op grond van art. 475d lid 6 Rv verminderd met de niet beslagen

⁷¹ Rb. Gelderland (ktr.) 13 mei 2015, ECLI:NL:RBGEL:2015:3735, r.o. 4.4. en 4.5.

⁷² Kamer voor Gerechtsdeurwaarders 8 oktober 2011, ECLI:NL:RBAMS:2011:YB0730.

⁷³ Rb. Zeeland-West-Brabant (ktr.) 13 december 2013, zaaknr. 2527155 VV EXPL 13-155.

⁷⁴ Rb. Zeeland-West-Brabant (ktr.) 13 december 2013, zaaknr. 2527155 VV EXPL 13-155.

⁷⁵ Hof 's-Hertogenbosch 19 Augustus 2014, ECLI:NL:GHSHE:2014:2834, r.o. 4.5.1. en 4.9.

⁷⁶ Rb. Almelo 25 februari 2009, ECLI:NL:RBALM:2009:BH4057, Rb. Arnhem 30 september 2009, ECLI:NL:RBARN:2009:BK1710 en Hof 's-Hertogenbosch 4 november 2014, ECLI:NL:GHSHE:2014:4587.

⁷⁷ Rb. Overijssel (vzr.) 1 juli 2015, ECLI:NL:RBOVE:2015:3471, r.o. 11.

⁷⁸ Gieseke, in: *T&C Burgerlijke Rechtsvordering* 2014, art. 475d Rv, aant. 2 en 3 (online, laatst bijgewerkt op 19 februari 2016).

periodieke inkomsten⁷⁹. Ook kan er sprake zijn van verhoging ter compensatie voor de zorgkosten en woon (of huur-)kosten op grond van art. 475d lid 5 sub a Rv. De schuldenaar is verplicht de deurwaarder te informeren over zijn inkomstenbronnen, hetgeen volgt uit het in de wet opnemen van de algemene informatieplicht van een schuldenaar op grond van HR Tripels/Masson⁸⁰, terwijl de deurwaarder verplicht is om de schuldenaar te informeren wat zijn (voorlopige) beslagvrije voet is. Een sanctie op het niet naleven van de informatieplicht van de schuldenaar is dat de deurwaarder de beslagvrije voet mag verlagen tot 72% van de geldende bijstandsnorm. De derde die periodiek inkomen aan de schuldenaar verstrekt is verplicht om aan te geven dat hij dit doet.⁸¹ Als de beslagvrije voet moet worden verhoogd wegens wijziging van omstandigheden, dient dit te worden aangepast en moet het bedrag dat in onwetendheid teveel is geïncasseerd of betaald, 'onverwijld' worden teruggegeven of verrekend aan de schuldenaar. 'Onverwijld' betekent zoveel als binnen 2 weken, tenzij de gerechtsdeurwaarder het wil riskeren om berispt te worden (een tuchtrechtelijke maatregel)⁸². Als de beslagvrije voet niet 'onverwijld' wordt aangepast, kan de schuldenaar tevens naar de voorzieningenrechter stappen op grond van art. 438 lid 2 Rv.⁸³ De deurwaarder die een incorrecte beslagvrije voet toepast dient het bedrag dat teveel ingehouden is terug te betalen binnen een jaar⁸⁴, ook wanneer de schuldenaar niet protesteert⁸⁵. Uit jurisprudentie blijkt dat de gerechtsdeurwaarder verantwoordelijk is voor de beslagvrije voet maar dat er geen schade is aangezien het teveel ingehouden bedrag wordt gebruikt voor het (vervroegd) aflossen van de schulden⁸⁶.

⁷⁹ De Boer, Heesen & Ros 2015, p. 184.

⁸⁰ HR 20 september 1991, NJ 1992/552, ECLI:NL:HR:1991:ZC0338 (*Tripels/Masson*).

⁸¹ Gieske, in: *T&C Burgerlijke Rechtsvordering* 2014, art. 475g Rv, aant. 4 (online, laatst bijgewerkt op 1 januari 2016).

⁸² o.a. Kamer voor Gerechtsdeurwaarders 22 januari 2008, ECLI:NL:RBAMS:2008:YB0103, Kamer voor Gerechtsdeurwaarders 15 april 2008, ECLI:NL:RBAMS:2008:YB0064.

⁸³ Gieske, in: *T&C Burgerlijke Rechtsvordering* 2014, art. 475d Rv, aant. 7 (online, laatst bijgewerkt op 19 februari 2016).

⁸⁴ Kamer voor Gerechtsdeurwaarders 8 oktober 2011, ECLI:NL:RBAMS:2011:YB0730.

⁸⁵ Rb. Zeeland-West-Brabant (ktr.) 13 december 2013, zaaknr. 2527155 VV EXPL 13-155.

⁸⁶ Hof 's-Hertogenbosch 19 Augustus 2014, ECLI:NL:GHSHE:2014:2834, r.o. 4.5.1. en 4.9, Hof 's-Hertogenbosch 4 november 2014, ECLI:NL:GHSHE:2014:4587 en Rb. Overijssel (vzr.) 1 juli 2015, ECLI:NL:RBOVE:2015:3471, r.o. 11.

4. Waarborging van de beslagvrije voet in de praktijk

4.1. Inleiding

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de derde en vierde deelvraag, namelijk “Hoe waarborgen de sociaal raadslieden van Partners in Welzijn de beslagvrije voet en hoe komen de eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van de cliënt hierin terug?” en “Hoe waarborgen externe sociaal raadslieden de beslagvrije voet en hoe komen de eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van de cliënt hierin terug?”. Bij dit onderzoek wordt bij het ‘waarborgen’ van de beslagvrije voet uitgegaan van het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet. De aanleiding tot het controleren van de beslagvrije voet volgt vaak uit de hulpvraag van de cliënt, die aangeeft dat hij/zij onder het bestaansminimum zakt of dreigt te zakken. Hierna volgt eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet.

4.2. Beschrijving en verantwoording gebruikte onderzoeksmethode(n)

Om te onderzoeken hoe zowel interne sociaal raadslieden (werkzaam bij Partners in Welzijn) als externe sociaal raadslieden de beslagvrije voet van hun cliënten waarborgen, heb ik gebruik gemaakt van kwalitatief onderzoek van de praktijk. De keuze voor het gebruik hiervan volgt uit het feit dat de kennis die door dit praktijkonderzoek is verworven een directe bijdrage kan vormen aan besluitvorming in de praktijk. De gehanteerde strategie voldoet allereerst aan de eis van effectiviteit, daar zij geschikt is om de onderzoeksvraag te beantwoorden. Tevens is zij efficiënt, aangezien deze niet onnodig veel tijd, materiaal, energie of geld kost. Tot slot voldoet zij aan de eis van toelaatbaarheid, aangezien zij geen schade kan veroorzaken.⁸⁷

Om te onderzoeken hoe de sociaal raadslieden van Partners in Welzijn te Sittard-Geleen de beslagvrije voet van hun cliënten waarborgen, heb ik gebruik gemaakt van gestructureerde interviews. Bij deze interviews hebben de medewerkers door hun jarenlange ervaring in de rol van sleutelinformant gefungeerd, aangezien allen gemeen hebben dat zij veel weten over de situatie (het waarborgen van de beslagvrije voet in de dagelijkse praktijk van het sociaal raadsliedenwerk) die ik heb onderzocht. Deze werkwijze is te verantwoorden aangezien de gebruikte informanten op relatief snelle wijze informatie kunnen geven over een situatie in de sociale werkelijkheid waar zijzelf mee in aanraking komen, en zij bij een gesloten interview binnen bepaalde grenzen hun eigen professionele mening kunnen geven. Door bij de gestructureerde interviews met de medewerkers van Partners in Welzijn het interviewverslag te laten autoriseren door de medewerker, is tevens de betrouwbaarheid verhoogd. Om ervoor te zorgen dat de verkregen informatie representatief is voor de alle sociaal raadslieden van Partners in Welzijn te Sittard-Geleen, is gebruik gemaakt van een gerichte steekproef onder personen met een maximum aan variatie. Dit houdt in dat ik alle sociaal raadslieden heb geselecteerd die ook na 1 juli 2016 werkzaam zijn bij Partners in Welzijn, waarna zij hebben deelgenomen aan het onderzoek. Hierdoor bieden zij een realistische afspiegeling van de volledige afdeling.⁸⁸

Ook heb ik landelijk een gerichte steekproef uitgevoerd, om te kijken hoe de werkwijze van de sociaal raadslieden van Partners in Welzijn zich verhoudt tot de ‘landelijke’ werkwijze. Bij deze gerichte steekproef heb ik ervoor gekozen om typerende gevallen te selecteren en te benaderen, aangezien ik hierdoor in staat wordt gesteld om een beeld te vormen van hoe de beslagvrije voet in het algemeen wordt gewaarborgd. Ook voorkom ik hierdoor dat ik onnodig

⁸⁷ Van Schaaijk 2015, p. 95-98.

⁸⁸ Van Schaaijk 2015, p. 100-105, 180-181 en Baarda e.a. 2013, p. 89-95.

veel tijd en aandacht verlies met het analyseren van weinig voorkomende gevallen. Van de geselecteerde personen hebben uiteindelijk 17 sociaal raadslieden die in 8 verschillende provincies werkzaam zijn, deelgenomen aan het onderzoek. Aangezien het merendeel van de respondenten goed zijn ingevoerd in de materie en de situaties waarover zij bevraagd worden, zijn zij als sleutelinformant te kwalificeren. Dit is ook een selectie criterium geweest bij de eerste selectie. Om elitevertekening echter te voorkomen, zijn ook 'gewone' informanten benaderd, en ook zij deelgenomen aan het onderzoek. Bij deze groep heb ik gebruik gemaakt van gestructureerde interviews in de vorm van een vragenlijst die identiek is aan de vragenlijst die gebruikt is voor de interviews. Ook bij deze vragenlijst geldt dat de gebruikte informanten binnen bepaalde grenzen hun eigen professionele mening kunnen geven over een situatie in de sociale werkelijkheid waar zijzelf mee in aanraking komen. De vragenlijsten zijn anoniem ingevuld, waardoor de kans op strategische of sociaal wenselijke antwoorden is verminderd.⁸⁹

4.3. Relevante onderzoeksresultaten

4.3.1. Onderzoeksresultaten uit de interviews met de sociaal raadslieden van Partners in Welzijn

Op hoofdzakelijk vraaggerichte basis komen de sociaal raadslieden van BSR in aanraking met de beslagvrije voet. Dit kan zijn doordat de cliënt hierom vraagt, maar ook doordat cliënten doorverwezen worden door schuldeisers of de Kredietbank Limburg. Proactief komen de sociaal raadslieden in aanraking met de beslagvrije voet doordat zijzelf signaleren dat de beslagvrije voet mogelijk niet klopt doordat er teveel beslag op het inkomen is gelegd, of door signalering binnen andere afdelingen binnen de eigen organisatie zoals Raad & Daad.⁹⁰

Het controleren van de beslagvrije voet door de sociaal raadslieden van BSR gebeurt vooral aan de hand van het rekenmodel van de MOgroep, waarbij de op dat moment beschikbare gegevens van de cliënt worden gecontroleerd op de juistheid en vervolgens worden ingevoerd. Ook wordt hierbij gekeken of er geen gegevens worden vergeten door de cliënt. Het komt ook voor dat de beslagvrije voet wordt gecontroleerd aan de hand van het normbedrag van 9 tienden van de toepasselijke bijstandsnorm.⁹¹ Als vervolgens uit de controle van de beslagvrije voet blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of moet worden aangepast, wordt afhankelijk van de situatie getelefoneerd met de deurwaarder of wordt er een brief namens de cliënt geschreven. Bij deze brief wordt vervolgens een berekening van de beslagvrije voet toegevoegd, tenzij het verschil tussen de beslagvrije voet die de deurwaarder al heeft vastgesteld en de 'nieuwe' beslagvrije voet zo groot is dat dit niet nodig is. Het bellen met de deurwaarder gebeurt soms door cliënten zelf, maar aangezien zij hier niet altijd toe in staat zijn (angst, zenuwen, niet begrijpen wat ze moeten zeggen) wordt ook door de sociaal raadslieden met de deurwaarder gebeld.⁹²

Als de sociaal raadslieden van BSR vervolgens actie hebben ondernomen, wordt er niet of nauwelijks gecontroleerd of de beslagvrije voet ook daadwerkelijk wordt aangepast. Bij de minderheid van de cliënten die naast BSR ook onder Raad & Daad vallen komt dit wel voor, aangezien het hier door het langdurige contact makkelijker te volgen is. Bij de overige cliënten geldt dat BSR wegens het eenmalige karakter van de cliëntcontacten niet controleert en dat zij het controleren zodoende aan de cliënt overlaat. Uitgangspunt is dat tenzij de cliënt contact

⁸⁹ Van Schaaijk 2015, p. 100-105, 180-181 en Baarda e.a. 2013, p. 89-95.

⁹⁰ Antwoorden op vraag 1 uit de interviewverslagen van interviews met ISR #1-5 (zie bijlagen).

⁹¹ Antwoorden op vraag 2 uit de interviewverslagen van interviews met ISR #1-5 (zie bijlagen).

⁹² Antwoorden op vraag 3 uit de interviewverslagen van interviews met ISR #1-5 (zie bijlagen).

opneemt voor vervolgstappen, het goed zal zijn afgelopen en de wijziging is doorgevoerd.⁹³ In hoeveel gevallen na hun optreden de beslagvrije voet ook daadwerkelijk wordt toegepast of gewijzigd, vinden de sociaal raadslieden van BSR erg lastig in te schatten. Desgevraagd gaat een enkeling uit van een grove schatting van 50-60%, maar aangezien er weinig cliënten terug lijken te komen voor de beslagvrije voet zal de wijziging in de meeste gevallen een goede afloop kennen. Met zekerheid is dit echter niet te stellen, aangezien er geen terugkoppeling van de cliënt naar de sociaal raadslieden wordt gegeven.⁹⁴ De gevallen waarin de beslagvrije voet wel al dan niet wordt gewijzigd of toegepast zijn verschillend. De sociaal raadslieden van BSR geven aan dat zolang de cliënt niets aan de deurwaarder of beslaglegger laat weten, de beslagvrije voet automatisch te laag of helemaal niet wordt vastgesteld. Het aanleveren van informatie (eventueel door een invulformulier) en zorgen dat het beeld voor de deurwaarder helder is draagt bij aan de wijziging of toepassing. Zodra de deurwaarder of schuldeiser er op wordt gewezen dat de beslagvrije voet niet correct wordt toegepast, wordt de beslagvrije voet meestal wel aangepast. Omdat er soms meerdere contacten met de deurwaarder nodig zijn, is het hebben van een goed contact met die deurwaarder belangrijk. Met sommige deurwaarders is helaas moeilijker te praten dan met andere. Ook schatten sommige cliënten hun inkomen verkeerd in, waardoor de beslagvrije voet niet kan worden aangepast aan wat volgens de cliënt de juiste beslagvrije voet zou zijn. Bij meervoudige beslagen, fraudesituaties en verrekening van toeslagen komt het alsnog voor dat de beslagvrije voet niet of niet juist wordt toegepast.⁹⁵

Wanneer er gevraagd wordt of de sociaal raadslieden van BSR bij het waarborgen een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt doen, blijkt dat het zoeken van hulp bij loonbeslag en ook het delen van de juiste gegevens onder het nemen van de eigen verantwoordelijkheid wordt geschaard. De keuze die de cliënt soms maakt om juist niet alle gegevens te delen, is dan ook onderdeel van zijn eigen verantwoordelijkheid.⁹⁶ Wanneer dezelfde vraag wordt gesteld, maar dan over de zelfredzaamheid van de cliënt, blijkt dat de sociaal raadslieden van BSR beide termen sterk aan elkaar verweven vinden. Het aanleveren van de juiste gegevens en papieren kan immers ook onder zelfredzaamheid vallen. Hoewel van sociaal raadslieden wordt verwacht dat zij naar (nog) meer zelfredzaamheid bij cliënten toewerken, blijkt in de praktijk dat dit niet bij alle cliënten te realiseren valt. Bij de cliënten waarbij dit wel mogelijk is, dient het sociaal raadslid dit ook te signaleren en goed in te schatten wat de cliënt zelf kan doen bij de complexe beslagvrije voet. Door de cliënt zelf iets te laten doen waarbij het sociaal raadslid ondersteuning biedt, kan de zelfredzaamheid alsnog worden bevorderd.⁹⁷ De vraag of de psychologische gevolgen van schulden invloed hebben op een eventueel beroep op de zojuist genoemde eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van hun cliënten, wordt door de sociaal raadslieden van BSR als moeilijk te beantwoorden gezien. Bij een kort en vraaggericht cliëntcontact is het lastig in te schatten tot in hoeverre de cliënt beïnvloedt wordt door zijn schulden. Het komt echter ook voor dat cliënten helemaal stilvallen door hun schulden en het overzicht verliezen. Zij zien alleen nog maar groot financieel gat, waarbij een beroep op de zelfredzaamheid minder goed te realiseren is. Op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt wordt ondanks een schuldensituatie toch een beroep gedaan, aangezien hijzelf moet controleren of er iets verandert in zijn situatie. Als dit niet het

⁹³ Antwoorden op vraag 4 uit de interviewverslagen van interviews met ISR #1-5 (zie bijlagen).

⁹⁴ Antwoorden op vraag 5 uit de interviewverslagen van interviews met ISR #1-5 (zie bijlagen).

⁹⁵ Antwoorden op vragen 6 en 7 uit de interviewverslagen van interviews met ISR #1-5 (zie bijlagen).

⁹⁶ Antwoorden op vraag 8 uit de interviewverslagen van interviews met ISR #1-5 (zie bijlagen).

⁹⁷ Antwoorden op vraag 9 uit de interviewverslagen van interviews met ISR #1-5 (zie bijlagen).

geval is, moet hij immers terugkomen zodat de sociaal raadslieden van BSR vervolgstappen kunnen nemen.⁹⁸

4.3.2. Onderzoeksresultaten uit de vragenlijsten die door externe sociaal raadslieden zijn ingevuld

Ongeveer de helft van de externe sociaal raadslieden geeft aan dat zij op hoofdzakelijk vraaggerichte basis in aanraking met de beslagvrije voet komt⁹⁹, en ongeveer een zesde van de externe sociaal raadslieden geeft aan dat het vooral proactief is¹⁰⁰. Het overige deel van de externe sociaal raadslieden geeft aan dat het zowel vraaggericht als proactief is, zonder aan te geven welke van de twee het meest voorkomt¹⁰¹. De externe sociaal raadslieden komen op vraaggerichte basis bijvoorbeeld in aanraking met de beslagvrije voet tijdens spreekuren of afspraken door een gerichte vraag van de cliënt of als 'bijvangst' wanneer de cliënt voor een andere hulpvraag komt. Ook komt het voor dat de cliënt is doorverwezen door instanties of verwijzing intern van andere gemeente-afdelingen. Op proactieve basis komen de externe sociaal raadslieden onder meer in aanraking met de beslagvrije voet door signalering, het geven van voorlichtingen en het schrijven van artikelen voor onder meer websites en maandbladen.¹⁰² In een enkel geval komt het voor dat de beslagvrije voet in de probleemanalyse is opgenomen¹⁰³.

Het controleren van de beslagvrije voet door de externe sociaal raadslieden gebeurt door aan de hand van de relevante gegevens van de cliënt de beslagvrije voet te berekenen, waarbij de meerderheid (2/3e) van de externe sociaal raadslieden de website schulddinfo.nl gebruikt¹⁰⁴. Als vervolgens uit de controle van de beslagvrije voet blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of moet worden aangepast, zorgen de meeste externe sociaal raadslieden zelf ervoor dat de beslagvrije voet alsnog wordt aan- of toegepast. Een derde schrijft een brief uit naam van de cliënt, iets meer dan een derde neemt op eigen titel contact per brief of mail op met de deurwaarder.¹⁰⁵ Ondanks dat de vragen 8 en 9 over de eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid nog niet zichtbaar zijn bij het invullen van deze vraag, geeft iets minder dan een derde hier al aan dat de handelswijze afhankelijk is van wat de cliënt zelf kan¹⁰⁶. De helft van de externe sociaal raadslieden controleert zelf actief of de beslagvrije voet ook daadwerkelijk wordt aangepast door middel van het bewaren of openhouden van dossiers en door contact op te nemen met de deurwaarder of cliënt¹⁰⁷. Slechts een enkeling geeft aan dat

⁹⁸ Antwoorden op vraag 10 uit de interviewverslagen van interviews met ISR #1-5 (zie bijlagen).

⁹⁹ Antwoorden op vraag 1 uit de vragenlijsten die zijn ingevuld door ESR #4-5, 8, 10, 13-15 en 17 (zie bijlagen).

¹⁰⁰ Antwoorden op vraag 1 uit de vragenlijsten die zijn ingevuld door ESR #1 en 16 (zie bijlagen).

¹⁰¹ Antwoorden op vraag 1 uit de vragenlijsten die zijn ingevuld door ESR #2-3, 6, 9 en 11-12 (zie bijlagen).

¹⁰² Antwoorden op vraag 1 uit de vragenlijsten die zijn ingevuld door ESR #6, 9 en 11-14 (zie bijlagen).

¹⁰³ Antwoord op vraag 1 uit de vragenlijst die is ingevuld door ESR #7 (zie bijlagen).

¹⁰⁴ Antwoorden op vraag 2 uit de vragenlijsten die zijn ingevuld door ESR #1-17 (zie bijlagen).

¹⁰⁵ Antwoorden op vraag 3 uit de vragenlijsten die zijn ingevuld door ESR #1-6 en 9-14 (zie bijlagen).

¹⁰⁶ Antwoorden op vraag 3 uit de vragenlijsten die zijn ingevuld door ESR #7-8 en 15-17 (zie bijlagen).

¹⁰⁷ Antwoorden op vraag 4 uit de vragenlijsten die zijn ingevuld door ESR #1, 3-6, 8, 13-14 en 16-17 (zie bijlagen).

de zelfredzaamheid van de cliënt meeweegt bij of hij zelf het controleert of dat hij het overlaat aan de cliënt¹⁰⁸. De overige helft controleert ofwel passief (de cliënt moet het zelf aangeven als de wijziging geen effect heeft gehad) of controleert niet¹⁰⁹.

De externe sociaal raadslieden geven desgevraagd een grove schatting dat in 93% van de gevallen de beslagvrije voet na hun optreden wordt gewijzigd of toegepast, waarbij een gedeelte aangeeft dat zij alleen om aanpassing verzoeken wanneer de berekening echt niet klopt¹¹⁰. De meeste gevallen waarin de beslagvrije voet wordt gecorrigeerd omvatten dat de cliënt niet heeft gereageerd op een informatieverzoek, en de deurwaarder gaat vervolgens uit van een lage of standaardnorm voor de beslagvrije voet. Zo vindt bijvoorbeeld de verhoging van de beslagvrije voet vanwege hoge woon- of zorgkosten pas plaats nadat de deurwaarder op de specifieke situatie van de cliënt wordt gewezen. Door ontbrekende (werkelijke) gegevens bij de deurwaarder bekend te maken, wordt de beslagvrije voet vervolgens gecorrigeerd.¹¹¹ De beslagvrije voet wordt echter niet gecorrigeerd wanneer er onvoldoende gegevens of bewijzen zijn aangeleverd. Bijzondere situaties zoals het ontbreken van een inschrijving in de GBA [*thans Basisregistratie Personen, RD*] of de samenloop met de Belastingdienst als tweede schuldeiser kunnen er ook voor zorgen dat de beslagvrije voet niet wordt toegepast of gewijzigd. De beslagvrije voet laten toepassen bij bankbeslag of met terugwerkende kracht zijn ook gevallen waarin de deurwaarder of beslaglegger de beslagvrije voet niet toepast of wijzigt.¹¹²

Alle externe sociaal raadslieden geven aan dat er bij het waarborgen van de beslagvrije voet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt wordt gedaan, hoewel de frequentie verschilt tussen altijd, alleen wanneer het kan en soms¹¹³. De invulling van deze eigen verantwoordelijkheid gebeurt met name door de cliënt alle stukken en gegevens eerlijk en volledig dient aan te laten leveren. Andere invulling die wordt gegeven omvat het zelf laten schrijven van brieven door cliënten, het controleren of de deurwaarder de beslagvrije voet ook werkelijk corrigeert en het reageren op brieven van schuldeisers en deurwaarders.¹¹⁴ Dat het doen van een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt te maken heeft met het vermogen van de cliënt om deze ook te kunnen nemen [*de zelfredzaamheid, RD*] wordt door de meerderheid van de externe sociaal raadslieden ondersteund¹¹⁵.

Het beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt is echter minder groot. Iets meer dan de helft van de externe sociaal raadslieden geeft aan dat zij de zelfredzaamheid (naar vermogen van de cliënt) aanspreekt bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet. Een enkeling heeft er soms moeite mee om in te schatten wat de cliënt zelf kan¹¹⁶. Een zesde geeft overigens aan niet tot nauwelijks een beroep te doen op de zelfredzaamheid. Redenen hiervoor zijn dat de cliënt [*die onder de beslagvrije voet leeft, RD*] gericht is op overleven, de berekening

¹⁰⁸ Antwoord op vraag 4 uit de vragenlijst die is ingevuld door ESR #2 (zie bijlagen).

¹⁰⁹ Antwoorden op vraag 4 uit de vragenlijsten die zijn ingevuld door ESR #2, 7, 9-12 en 15 (zie bijlagen).

¹¹⁰ Antwoorden op vraag 5 uit de vragenlijsten die zijn ingevuld door ESR #1-17 (zie bijlagen).

¹¹¹ Antwoorden op vraag 6 uit de vragenlijsten die zijn ingevuld door ESR #1-17 (zie bijlagen).

¹¹² Antwoorden op vraag 7 uit de vragenlijsten die zijn ingevuld door ESR #1-17 (zie bijlagen).

¹¹³ Antwoorden op vraag 8 uit de vragenlijsten die zijn ingevuld door ESR #1-17 (zie bijlagen).

¹¹⁴ Antwoorden op vraag 8 uit de vragenlijsten die zijn ingevuld door ESR #1, 6, 8, 10, 12-15 (zie bijlagen).

¹¹⁵ Antwoorden op vraag 8 uit de vragenlijsten die zijn ingevuld door ESR #2-5, 7, 13, 14, 16-17 (zie bijlagen).

¹¹⁶ Antwoord op vraag 9 uit de vragenlijst die is ingevuld door ESR #3 (zie bijlagen).

te complex is en dat cliënten de kennis en vaardigheden missen om de beslagvrije voet te kunnen waarborgen.¹¹⁷

Vrijwel alle externe sociaal raadslieden geven aan dat de psychologische belemmeringen van schulden invloed hebben op het eventuele beroep op de eigen verantwoordelijkheid en de zelfredzaamheid van de cliënt. Dit leidt ertoe dat een zesde van de externe sociaal raadslieden ervoor pleit om ofwel het processuele gedeelte bij de sociaal raadslieden te laten, ofwel de situatie te blijven monitoren totdat de beslagvrije voet juist wordt toegepast voor de cliënt. Een beroep op de eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid wordt beïnvloedt door de psychologische gevolgen van schulden doordat cliënten mentaal zo belast worden dat de sociaal raadslieden hun werkzaamheden aanpassen op de mogelijkheden van de cliënt.¹¹⁸

4.4. Deelconclusie

Door kwalitatief onderzoek van de praktijk te gebruiken, heb ik op effectieve en toelaatbare wijze kunnen onderzoeken hoe zowel interne als externe sociaal raadslieden de beslagvrije voet waarborgen. Bij de interne sociaal raadslieden is dit gebeurt door gestructureerde interviews bij alle medewerkers van BSR, de externe sociaal raadslieden hebben dezelfde vragen beantwoordt in een vragenlijst. De sociaal raadslieden hebben allen op anonieme basis als informant of als sleutelinformant gefungeerd.¹¹⁹

De onderzochte sociaal raadslieden komen op grotendeels vraaggerichte basis in aanraking met de beslagvrije voet, maar ook bij doorverwijzingen door andere partijen. Op proactieve basis komen de interne sociaal raadslieden met de beslagvrije voet in aanraking door signalering, waar de externe sociaal raadslieden aangeven behalve signalering ook door het geven van voorlichtingen en het schrijven van artikelen met de beslagvrije voet in aanraking te komen. Het controleren van de beslagvrije voet wordt uitgevoerd door de beslagvrije voet uit te rekenen. Bij de externe sociaal raadslieden wordt hiervoor met name de website schuldingo.nl gebruikt.¹²⁰

Als uit de controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of moet worden aangepast, zorgen de sociaal raadslieden hier meestal zelf voor, en in enkele gevallen passen ze hun dienstverlening ook aan op de mogelijkheden van de cliënt. In veel gevallen wordt er een brief namens de cliënt geschreven, en in mindere mate wordt er per mail of telefonisch contact opgenomen met de deurwaarder. Na de correctie wordt er bij de interne sociaal raadslieden vrijwel niet gecontroleerd of de beslagvrije voet is aangepast wegens de korte duur van de cliëntcontacten en de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt. De ene helft van de externe sociaal raadslieden controleert zelf of de actie resultaat oplevert, de andere helft laat het controleren ook over aan de cliënt. De externe sociaal raadslieden schatten dat in ongeveer 93% de beslagvrije voet na hun actie ook daadwerkelijk wordt toegepast of gewijzigd, mede doordat ze de beslagvrije voet alleen laten aan- of toepassen als er sprake is van een onjuiste

¹¹⁷ Antwoorden op vraag 9 uit de vragenlijsten die zijn ingevuld door ESR #6 en 10-13 (zie bijlagen).

¹¹⁸ Antwoorden op vraag 10 uit de vragenlijsten die zijn ingevuld door ESR #1-17 (zie bijlagen).

¹¹⁹ Van Schaaijk 2015, p. 95-105, 180-181 en Baarda e.a. 2013, p. 89-95.

¹²⁰ Antwoorden op vragen 1 en 2 uit zowel de interviewverslagen met ISR #1-5 als de ingevulde vragenlijsten door ESR # 1-17 (zie bijlagen).

berekening. De interne sociaal raadslieden vinden het moeilijk in te schatten omdat er geen terugkoppeling van cliënten is.¹²¹

De gevallen waarin de beslagvrije voet wordt gecorrigeerd zijn met name gevallen waarbij de cliënt geen informatie aan de deurwaarder heeft verstrekt, waardoor de beslagvrije voet niet of te laag wordt vastgesteld. Wanneer de deurwaarder alsnog de informatie krijgt, past hij de beslagvrije voet aan. De beslagvrije voet wordt echter niet toe- of aangepast wanneer er sprake is van bankbeslag, meervoudige beslagen, fraudesituaties en verrekening van toeslagen. Ook het laten toepassen met terugwerkende kracht gaat lastig.¹²²

Alle sociaal raadslieden geven aan dat de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt wordt aangesproken, waarbij dit meestal vorm krijgt door het eerlijk en volledig aanleveren van de juiste gegevens en papieren door de cliënt. De keuze om dit niet te doen, is ook een vorm van eigen verantwoordelijkheid. Een andere invulling die aan de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt wordt gegeven omvat het zelf controleren of de beslagvrije voet wordt aangepast en het reageren op schuldeisers. Over de nauwe verbondenheid tussen de eigen verantwoordelijkheid en de zelfredzaamheid zijn de sociaal raadslieden het eens, een niet-zelfredzame cliënt kan zijn eigen verantwoordelijkheid moeilijker invullen. De invulling die aan de eigen verantwoordelijkheid wordt gegeven, past volgens de interne sociaal raadslieden ook bij de zelfredzaamheid. Iets meer dan de helft van de externe sociaal raadslieden geeft aan dat zij een beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt doet bij het waarborgen van de beslagvrije voet. De sociaal raadslieden geven ook aan dat zelfredzaamheid niet bij alle cliënten te realiseren is, doordat het de cliënt bijvoorbeeld aan rust, kennis en vaardigheden ontbreekt. Het goed in kunnen schatten wat de cliënt kan bij de complexe beslagvrije voet is dan ook belangrijk bij het bepalen van de zelfredzaamheid.¹²³

De invloed van de psychologische gevolgen van schulden op een eventueel beroep op de eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van hun cliënten wordt door vrijwel alle externe sociaal raadslieden erkend. De interne sociaal raadslieden vinden het een lastigere vraag, mede omdat het bij een kort, vraaggericht cliëntcontact lastig in te schatten is tot in hoeverre de cliënt beïnvloedt wordt door zijn schulden. Dat cliënten bijvoorbeeld het overzicht verliezen en mentaal erg belast worden door de schulden, zorgt er wel voor dat een beroep op de zelfredzaamheid lastig wordt. Hoewel dit voor sommige externe sociaal raadslieden reden is om de situatie te blijven 'monitoren', zal de cliënt bij de meeste sociaal raadslieden de waarborging van de beslagvrije voet zelf in de gaten moeten houden.¹²⁴

¹²¹ Antwoorden op vragen 3, 4 en 5 uit zowel de interviewverslagen met ISR #1-5 als de ingevulde vragenlijsten door ESR # 1-17 (zie bijlagen).

¹²² Antwoorden op vragen 6 en 7 uit zowel de interviewverslagen met ISR #1-5 als de ingevulde vragenlijsten door ESR # 1-17 (zie bijlagen).

¹²³ Antwoorden op vragen 8 en 9 uit zowel de interviewverslagen met ISR #1-5 als de ingevulde vragenlijsten door ESR # 1-17 (zie bijlagen).

¹²⁴ Antwoorden op vraag 10 uit zowel de interviewverslagen met ISR #1-5 als de ingevulde vragenlijsten door ESR # 1-17 (zie bijlagen)

5. Conclusies en aanbevelingen

Dit onderzoek ben ik begonnen om te kijken tot in hoeverre de manier waarop de sociaal raadslieden van Partners in Welzijn de beslagvrije voet waarborgen, voldoet aan de gewenste effecten uit art. 1 van de toepasselijke beroepscode. Hierdoor beoogde ik een advies te geven waarmee Partners in Welzijn een werkproces op zou kunnen zetten dat zo goed mogelijk tot de gewenste effecten leidt. Uit de resultaten van mijn scriptieonderzoek blijkt echter dat het wellicht beter is om geen werkproces op te zetten, maar de sociaal raadslieden juist de vrij te laten om zelf invulling te geven binnen hun discretionaire ruimte. De beroepscode vraagt immers in het eerste artikel van de sociaal raadslieden dat zij hulp en diensten verlenen aan cliënten die de huidige samenleving niet bij kunnen houden, hetgeen tot uiting komt in het ondersteunen van cliënten door middel van informatie, advies en het begeleiden naar hun rechten zoals sociale voorzieningen. Ook vraagt de beroepscode in het kader van de eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van de sociaal raadslieden dat zij de cliënt stimuleren om afhankelijkheid van anderen te voorkomen of verminderen, en zelfversterkende activiteiten te ondernemen.¹²⁵ Wanneer het beschermen of helpen van de cliënt botst met het respect voor de zelfredzaamheid van de cliënt, doet zich een dilemma voor. Hierbij dient het betrokken sociaal raadslid een afweging te maken wat in de gegeven situatie het zwaarste weegt.¹²⁶ De cliënt naar zijn recht op de beslagvrije voet begeleiden wordt echter bemoeilijkt door de complexiteit van de wetgeving. Hoewel de beslagvrije voet het karakter van een ondergrens heeft bij een gelegd loonbeslag¹²⁷, is de hoogte variabel. De norm kan bijvoorbeeld op grond van art. 475d lid 6 Rv worden verminderd met de inkomsten waarop geen beslag ligt, ook is er verhoging mogelijk bij hogere zorg- of woonkosten op grond van art. 475d lid 5 sub a Rv. Het niet voldoen aan de informatieplicht betekent dat voor de cliënt een lagere beslagvrije voet mag worden vastgesteld (72% in plaats van de gebruikelijke 90% bijstandsnorm)¹²⁸. Als de beslagvrije voet verhoogd moet worden, moet dit binnen 2 weken gebeuren en dient binnen dezelfde termijn het teveel geïncasseerde te worden verrekend of teruggegeven aan de cliënt. Als de deurwaarder dit niet doet, kan de cliënt zich tot de rechter wenden, hoewel in rechtspraak geoordeeld wordt dat er geen schade is aangezien het teveel ingehouden bedrag voor het vervroegd aflossen van de schulden is gebruikt¹²⁹. Een rechtsgang kan dan ook weinig soelaas bieden voor de cliënt. Hoe bij het begeleiden naar het recht op de beslagvrije voet ook een beroep op de zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid van de cliënt wordt gedaan, zoals art. 1 van de beroepscode vraagt, kan alleen door de praktijk zelf worden beantwoord. Ter beantwoording van deze vraag heb ik aan zowel de sociaal raadslieden van Partners in Welzijn als een tiental externe sociaal raadslieden een vragenlijst voorgelegd, waarbij de betrokken sociaal raadslieden als informant hebben gediend¹³⁰.

¹²⁵ Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015, p. 8 en Functieprofiel Sociaal raadslieden 2015, p. 3 en 8.

¹²⁶ Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015, p. 6-7 en Rothfus 2015, p. 123-124.

¹²⁷ Gieske, in: *T&C Burgerlijke Rechtsvordering* 2014, art. 475d Rv, aant. 2 en 3 (online, laatst bijgewerkt op 19 februari 2016).

¹²⁸ Gieske, in: *T&C Burgerlijke Rechtsvordering* 2014, art. 475g Rv, aant. 4 (online, laatst bijgewerkt op 1 januari 2016).

¹²⁹ Hof 's-Hertogenbosch 19 Augustus 2014, ECLI:NL:GHSHE:2014:2834, r.o. 4.5.1. en 4.9, Hof 's-Hertogenbosch 4 november 2014, ECLI:NL:GHSHE:2014:4587 en Rb. Overijssel (vzr.) 1 juli 2015, ECLI:NL:RBOVE:2015:3471, r.o. 11.

¹³⁰ Van Schaaijk 2015, p. 95-105, 180-181 en Baarda e.a. 2013, p. 89-95.

De onderzochte sociaal raadslieden treffen de beslagvrije voet grotendeels op vraaggerichte basis aan, hoewel het ook proactief voorkomt. De proactieve basis komt bij de interne sociaal raadslieden vooral voor in de vorm van signalering, waar de externe sociaal raadslieden aangeven ook voorlichtingen te geven en artikelen te schrijven. De beslagvrije voet wordt vervolgens gecontroleerd aan de hand van rekentools, waarbij de externe sociaal raadslieden met name de website schuldingo.nl gebruiken.¹³¹ Als uit de controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of moet worden aangepast, zorgen de sociaal raadslieden hier meestal zelf voor. In de meeste gevallen wordt er een brief namens de cliënt geschreven, in mindere mate wordt er per mail of telefonisch contact opgenomen met de deurwaarder. Na de correctie controleert de ene helft van de externe sociaal raadslieden zelf, de andere helft laat net zoals de interne sociaal raadslieden het controleren over aan de cliënt. Naar schatting wordt in ongeveer 93% van de gevallen de beslagvrije voet gecorrigeerd na actie van de externe sociaal raadslieden, waar de interne sociaal raadslieden geen inschatting kunnen geven.¹³² De beslagvrije voet wordt met name gecorrigeerd wanneer de deurwaarder informatie krijgt die hij nog niet van de cliënt heeft gekregen. Bij bijzondere situaties zoals verrekening van toeslagen, fraudesituaties en bankbeslag vindt geen correctie plaats. Ook het laten toepassen van de beslagvrije voet met terugwerkende kracht gaat lastig.¹³³

De eigen verantwoordelijkheid die volgens de beroepscode dient te worden aangesproken, wordt door alle onderzochte sociaal raadslieden aangesproken. Bij de meeste sociaal raadslieden krijgt dit vorm doordat de cliënt de juiste gegevens en papieren volledig en eerlijk aanlevert. Dezelfde invulling kan worden gebruikt voor de zelfredzaamheid, die ook volgens de beroepscode dient te worden aangesproken. De sociaal raadslieden geven ook aan dat zelfredzaamheid goed ingeschat moet worden en niet bij alle cliënten te realiseren is, hetgeen wellicht een reden is dat slechts iets meer dan de helft van de externe sociaal raadslieden aangeeft een beroep te doen op de zelfredzaamheid van de cliënt.¹³⁴ De invloed van de psychologische gevolgen van schulden op een eventueel beroep op de eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van hun cliënten wordt door vrijwel alle externe sociaal raadslieden ronduit erkend, de interne sociaal raadslieden geven aan dat die invloed lastig in te schatten is. Het doen van een beroep op de zelfredzaamheid wordt wel bemoeilijkt door de invloed van schulden. Sommige externe sociaal raadslieden zien hier reden in om de situatie te blijven 'monitoren', hoewel de overige sociaal raadslieden de waarborging van de beslagvrije voet toch aan de cliënt overlaten.¹³⁵

Op grond van het bovenstaande blijkt dat de sociaal raadslieden van Partners in Welzijn de gewenste effecten uit het eerste artikel van de beroepscode duidelijk bewerkstelligen. Dit komt met name doordat zij gebruik maken van de discretionaire ruimte die de beroepscode hen biedt door de begrippen zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid van de cliënt niet te definiëren. De eigen invulling die gegeven wordt aan deze begrippen binnen Partners in Welzijn komt overeen met de eigen invulling die verschillende externe sociaal raadslieden aan deze

¹³¹ Antwoorden op vragen 1 en 2 uit zowel de interviewverslagen met ISR #1-5 als de ingevulde vragenlijsten door ESR # 1-17 (zie bijlagen).

¹³² Antwoorden op vragen 3, 4 en 5 uit zowel de interviewverslagen met ISR #1-5 als de ingevulde vragenlijsten door ESR # 1-17 (zie bijlagen).

¹³³ Antwoorden op vragen 6 en 7 uit zowel de interviewverslagen met ISR #1-5 als de ingevulde vragenlijsten door ESR # 1-17 (zie bijlagen).

¹³⁴ Antwoorden op vragen 8 en 9 uit zowel de interviewverslagen met ISR #1-5 als de ingevulde vragenlijsten door ESR # 1-17 (zie bijlagen).

¹³⁵ Antwoorden op vraag 10 uit zowel de interviewverslagen met ISR #1-5 als de ingevulde vragenlijsten door ESR # 1-17 (zie bijlagen)

begrippen geven. Wel blijft het lastig de zelfredzaamheid in te vullen bij iets dat zo complex is als de beslagvrije voet, hetgeen wellicht vergemakkelijkt kan worden door enkele aanbevelingen. Hoewel het slechts in een enkel geval voorkomt, zou Partners in Welzijn kunnen overwegen om de beslagvrije voet ook in hun probleemanalyse op te nemen. Tijdig signaleren dat een cliënt zich onder de beslagvrije voet bevindt zou ertoe kunnen leiden dat in een vroeg stadium al actie ondernomen kan worden. Mijn tweede aanbeveling houdt in dat Partners in Welzijn zich naast de bestaande vraaggericht houding, ook proactiever gaat gedragen door een stukje over de beslagvrije voet op de site te plaatsen bij de Frequently Asked Questions. Hierdoor weten zowel minder zelfredzame cliënten dat zij hiervoor bij Partners in Welzijn terecht kunnen, en weten zelfredzamere cliënten wat zij kunnen of moeten doen. De derde aanbeveling die ik zou willen doen aan de sociaal raadslieden van Partners in Welzijn is om van de huidige rekentools over te stappen naar de rekentool van schuldinginfo.nl, aangezien deze ook landelijk veel wordt gebruikt. Hoewel het schrijven van brieven wellicht de geijkte weg is om de beslagvrije voet te corrigeren, is mijn vierde aanbeveling om (wanneer mogelijk) ook per mail met deurwaarders te communiceren om de beslagvrije voet te laten corrigeren. Tot slot zouden de sociaal raadslieden van Partners in Welzijn als extra service aan cliënten die minder zelfredzaam overkomen, kunnen aanbieden om na de redelijke termijn van 2 weken actief bij de deurwaarder te informeren of de beslagvrije voet al aangepast is. De beoordeling van bij wie dit wel en niet zou moeten worden aangeboden, is echter het beste in handen van het betrokken sociaal raadslid. Als slotsom van mijn scriptieonderzoek wil ik benadrukken dat de discretionaire ruimte die sociaal raadslieden geboden wordt door de beroepscode, niet gehinderd zou mogen worden. Enerzijds doordat de sociaal raadslieden hierdoor aan elke cliënt het maatwerk kunnen leveren dat zij nodig hebben, anderzijds doordat de sociaal raadslieden bij dilemma's de keuze kunnen maken die niet alleen juridisch maar ook ethisch te verantwoorden is.

Lijst van aangehaalde bronnen

Lijst van aangehaalde literatuur

Baarda e.a. 2013

B. Baarda e.a., *Basisboek Kwalitatief onderzoek*, Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers 2013.

Berhиту-de Lange e.a. 2016

C. Berhиту e.a. (red.), *De grote almanak voor informatie en advies*, Utrecht: Stimulanz 2016.

Beroepscode voor de maatschappelijk werker 2010

K. Fleischmann (red.), *Beroepscode voor de maatschappelijk werker*, Utrecht: NVMW 2010.

Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw 2015

J. Buitink (red.), *Beroepscode voor de sociaal raadsman/vrouw*, Utrecht: MOgroep/LOSR 2015.

Beter ten hele gekeerd 2014

A. J. Moerman & M. Bockting, *Beter ten hele gekeerd. Verbetervoorstellen wetswijziging beslagvrije voet*, Utrecht: MOgroep/LOSR 2014.

De Boer, Heesen & Ros 2015

J. de Boer, W. Heesen & R. Ros, *De bijstand in praktijk*, Deventer: Kluwer 2015.

Buitink, Ebskamp & Groothoff 2012

J. Buitink, J. Ebskamp & R. Groothoff, *Moresprudentie. Ethiek en beroepscode in het sociaal werk*, Amersfoort: ThiemeMeulenhoff 2012.

Functieprofiel Sociaal raadslieden 2015

Functieprofiel Sociaal raadslieden, Utrecht: LOSR/MOgroep 2015.

Gieske, in: T&C Burgerlijke Rechtsvordering 2014

A. J. Gieske, in: A. I. M. van Mierlo e.a. (red.), *Tekst & Commentaar Burgerlijke Rechtsvordering*, Deventer: Kluwer 2014 (losbladig en online).

In het krijt bij de overheid 2013

Y. M. van der Vlugt e.a., *In het krijt bij de overheid. Verstandig invorderen met oog voor maatschappelijke kosten*, Den Haag: De Nationale Ombudsman 2013.

Mani e.a., Science 2013, afl. 6149, p. 976-980

A. Mani e.a., 'Poverty Impedes Cognitive Function', *Science* (341) 2013, afl. 6149, p. 976-980.

Met voeten getreden 2013

W. C. P. van den Berg e.a., *Met voeten getreden. Schendingen van de beslagvrije voet door gerechtsdeurwaarders*, Den Haag: De Nationale Ombudsman 2013.

Onoplosbare Schuldsituaties 2014

N. Jungmann e.a., *Onoplosbare schuldsituaties*, Utrecht: Hogeschool Utrecht en NVVK 2014.

Paritas Passé 2012

N. Jungmann e.a., *Paritas Passé. Debiteuren en crediteuren in de knel door ongelijke incassobevoegdheden*, Den Haag: KBvG 2012.

Rothfus 2015

J. Rothfus, *Ethiek in sociaalagogische beroepen. 2e editie*, Amsterdam: Pearson Benelux 2015.

De Savornin Lohman & Raaff 2012

J. de Savornin Lohman & H. Raaff, *In de frontlinie tussen hulp en recht*, Bussum: Uitgeverij Coutinho 2012.

Van Schaaijk 2015

G. A. F. M. van Schaaijk, *Praktijkgericht juridisch onderzoek*, Den Haag: Boom Juridische uitgevers 2015.

Shah, Mullainathan & Shafir, Science 2012, afl. 6107, p. 682-685

A. Shah, S. Mullainathan & E. Shafir, 'Some Consequences of Having Too Little', *Science* (338) 2012, afl. 6107, p. 683-685.

Wat werkt bij schuldhulpverlening 2015

M. Zuithof & H. Mateman, *Wat werkt bij schuldhulpverlening*, Utrecht: Movisie 2015.

Witte 2011

L. Witte, *Methodisch werken in de materiële hulp- en dienstverlening*, Houten: Bohn Stafleu van Loghum 2011.

Jurisprudentiellijst**Hoge Raad**

HR 20 september 1991, *NJ* 1992/552, ECLI:NL:HR:1991:ZC0338 (*Tripels/Masson*).
HR 31 oktober 2014, *NJ* 2014/300, ECLI:NL:HR:2014:3068.

Gerechtshoven

Hof 's-Hertogenbosch 19 Augustus 2014, ECLI:NL:GHSHE:2014:2834.
Hof 's-Hertogenbosch 4 november 2014, ECLI:NL:GHSHE:2014:4587.

Rechtbanken

Rb. Almelo 25 februari 2009, ECLI:NL:RBALM:2009:BH4057.
Rb. Arnhem 30 september 2009, ECLI:NL:RBARN:2009:BK1710.
Rb. Zeeland-West-Brabant (ktr.) 13 december 2013, zaaknr. 2527155 VV EXPL 13-155.
Rb. Gelderland (ktr.) 13 mei 2015, ECLI:NL:RBGEL:2015:3735.
Rb. Overijssel (vzr.) 1 juli 2015, ECLI:NL:RBOVE:2015:3471.

Kamer voor Gerechtsdeurwaarders te Amsterdam

Kamer voor Gerechtsdeurwaarders 27 februari 2007, ECLI:NL:RBAMS:2007:YB0090.
Kamer voor Gerechtsdeurwaarders 22 januari 2008, ECLI:NL:RBAMS:2008:YB0103.
Kamer voor Gerechtsdeurwaarders 15 april 2008, ECLI:NL:RBAMS:2008:YB0064.
Kamer voor Gerechtsdeurwaarders 8 oktober 2011, ECLI:NL:RBAMS:2011:YB0730.
Kamer voor Gerechtsdeurwaarders 23 juni 2015, ECLI:NL:TGDKG:2015:121.
Kamer voor Gerechtsdeurwaarders 13 oktober 2015, ECLI:NL:TGDKG:2015:182.
Kamer voor Gerechtsdeurwaarders 23 februari 2016, ECLI:NL:TGDKG:2016:16.

Overige bronnen

- Interviewverslagen van interviews met interne sociaal raadslieden, werkzaam bij Bureau Sociaal Raadslieden van Partners in Welzijn te Sittard-Geleen.
- Ingevulde vragenlijsten van externe sociaal raadslieden, verspreid door heel Nederland.

Bijlagen:

Interviewverslagen

- A. Interviewverslag van interview met ISR #1 te Sittard, Limburg op 19 mei 2016.
- B. Interviewverslag van interview met ISR #2 te Sittard, Limburg op 19 mei 2016.
- C. Interviewverslag van interview met ISR #3 te Sittard, Limburg op 26 mei 2016.
- D. Interviewverslag van interview met ISR #4 te Sittard, Limburg op 26 mei 2016.
- E. Interviewverslag van interview met ISR #5 te Geleen, Limburg op 1 juni 2016.

Ingevulde vragenlijsten

- F. Vragenlijst ingevuld door ESR #1 in Leeuwarden, Friesland op 14 mei 2016.
- G. Vragenlijst ingevuld door ESR #2 in Den Haag, Zuid-Holland op 16 mei 2016.
- H. Vragenlijst ingevuld door ESR #3 in Doesburg, Gelderland op 18 mei 2016.
- I. Vragenlijst ingevuld door ESR #4 in Den Bosch, Noord-Brabant op 19 mei 2016.
- J. Vragenlijst ingevuld door ESR #5 in Den Bosch, Noord-Brabant op 19 mei 2016.
- K. Vragenlijst ingevuld door ESR #6 in Amsterdam, Noord-Holland op 19 mei 2016.
- L. Vragenlijst ingevuld door ESR #7 in Zwolle, Overijssel op 23 mei 2016.
- M. Vragenlijst ingevuld door ESR #8 in Zwolle, Overijssel op 23 mei 2016.
- N. Vragenlijst ingevuld door ESR #9 in Rotterdam, Zuid-Holland op 23 mei 2016.
- O. Vragenlijst ingevuld door ESR #10 in Den Haag, Zuid-Holland op 23 mei 2016.
- P. Vragenlijst ingevuld door ESR #11 in Lelystad, Flevoland op 24 mei 2016.
- Q. Vragenlijst ingevuld door ESR #12 in Almere-stad, Flevoland op 24 mei 2016.
- R. Vragenlijst ingevuld door ESR #13 in Den Haag, Zuid-Holland op 24 mei 2016.
- S. Vragenlijst ingevuld door ESR #14 in Tilburg, Noord-Brabant op 24 mei 2016.
- T. Vragenlijst ingevuld door ESR #15 in Amsterdam, Noord-Holland op 24 mei 2016.
- U. Vragenlijst ingevuld door ESR #16 in Utrecht, Utrecht op 25 mei 2016.
- V. Vragenlijst ingevuld door ESR #17 in Nijmegen, Gelderland op 26 mei 2016.

Interviewverslagen

A. Interviewverslag van interview met ISR #1 te Sittard, Limburg op 19 mei 2016

Algemeen deel

1. Kunt u mij iets vertellen over hoe u met de beslagvrije voet in aanraking komt tijdens uw werkzaamheden? Is dit meer vraaggericht (op verzoek van de cliënt) of meer proactief?

“In een regelmatige frequentie komt het voor dat cliënten komen voor de beslagvrije voet te laten controleren, hetgeen voor 99% op verzoek van de cliënt gebeurt. Cliënten geven aan dat er beslag wordt gelegd op hun uitkering, en dat niet de juiste norm wordt gehandhaafd. Daar zit dan de opdracht voor de sociaal raadsman in om na te kijken of de juiste norm wordt toegepast.”

Waarborging (controleren en eventueel corrigeren) van de beslagvrije voet

2. Hoe controleert u of de juiste beslagvrije voet is toegepast en of de hoogte hiervan correct is?

“Het nakijken of controleren gebeurt door de gegevens van de cliënt op een rijtje te zetten en te kijken of dit overeenkomt met de norm van 90% bijstandsnorm, maar helaas komen we er vaak achter dat op het moment dat we de gegevens op een rijtje zetten, dat de cliënt niet altijd de juiste gegevens aanlevert, waardoor een bron van inkomsten vergeten (of misschien zelfs verzwegen) wordt. Hierdoor geven wij dan aan dat er teveel wordt ingehouden door de beslaglegger, maar later blijkt dan dat er nog een bron van inkomsten was en de beslagvrije voet toch juist was. Ik kan geen totaalbeeld schetsen, maar ik vermoed dat in 80% van de gevallen het loonbeslag juist wordt toegepast.”

3. Als uit uw controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of gewijzigd dient te worden, hoe zorgt u er dan voor dat de deurwaarder en/of beslaglegger de wijziging of juiste vaststelling verwerkt? Doet u dit zelf? Laat u dit over aan de cliënt of andere juridische dienstverleners?

“Dan moet er een brief naar de deurwaarder worden gestuurd, en dat doen wij dan zelf. Als de cliënt de juiste gegevens aan ons geeft en het blijkt dat het gelegde loonbeslag gewoon niet klopt, dan heeft die cliënt net zoveel recht op de beslagvrije voet als dat de beslaglegger het recht heeft om beslag te leggen. Die moet zich immers ook aan de wet houden, waarbij de 90% bijstandsnorm wordt gehandhaafd. Het is wel belangrijk dat de gegevens die wij te zien krijgen van de cliënt dan ook de juiste zijn.”

4. Als u actie heeft ondernomen om de beslagvrije voet juist te laten vaststellen, controleert u dan of de deurwaarder en/of beslaglegger hier binnen de redelijke termijn van 2 weken ook gehoor aan heeft gegeven? Zo ja, hoe?

“Ik denk dat de oplossing erin ligt dat de cliënt terugkomt als het niet klopt. Binnen het BSR-werk ligt er niet echt een proactieve houding, wij lossen het probleem op dat op dat moment speelt. Daarna geldt de redenatie ‘geen nieuws is goed nieuws’. Als de cliënt zich niet meldt gaan wij er van uit dat het opgelost is. Men vindt niet dat wij de taak hebben om na het corrigeren van de beslagvrije voet ook te controleren of de correctie ook heeft plaatsgevonden.”

Als de beslagvrije voet niet wordt gecorrigeerd meldt de cliënt zich vanzelf weer, waarna wij wederom contact op zullen nemen met de beslaglegger."

Invloed van handelen professional op toepassing of wijziging beslagvrije voet

5. Kunt u een (grote) schatting geven in hoeveel procent van de gevallen de beslagvrije voet wordt gewijzigd of toegepast na uw handelen?

"Ik denk dat dat in ongeveer 50-60% het geval is."

6. In welke gevallen wordt de beslagvrije voet wel gewijzigd of toegepast? Waar ligt dit aan?

"De houding van de beslaglegger hierin is bepalend, je hebt ook in beslagleggers hele coulante mensen en hele vervelende mensen. Er zijn deurwaarderskantoren waar je mee kunt praten, en er zijn deurwaarderskantoren die beredeneren 'Wij hebben een vonnis, dus wij mogen dat'. Dat vind ik eigenlijk geen manier van werken."

7. In welke gevallen gebeurt dit niet?

Zie antwoord bij 6.

Sociaal deel

8. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt?

"De term eigen verantwoordelijkheid vind ik moeilijk te plaatsen. Wij gaan er van uit als de correctie wordt toegepast bij de beslaglegger dat de cliënt daar niet meer voor terugkomt. Wat betreft de eigen verantwoordelijkheid geldt gewoon dat wanneer een deurwaarder 'aan de centen' van mensen komt, dat de cliënt kritisch wordt. En gelijk heeft hij ook. Maar het moment dat de cliënt ervan overtuigd is dat de beslaglegging niet klopt en de beslaglegger de beslagvrije voet niet aanpast, komt de cliënt zeker terug."

9. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt?

"Bij een gering aantal cliënten kun je wijzen op de zelfredzaamheid, maar er is ook een grote groepering waar het misschien wel beter is om hun niet te wijzen op de zelfredzaamheid. Deze groep is gewoon niet in staat om hun problemen zelf op te lossen. Hoewel men eigenlijk wel naar meer zelfredzaamheid toe moet werken, blijkt in de praktijk dat dit niet altijd mogelijk is, helaas."

10. Beïnvloeden de psychologische gevolgen van schulden bij cliënten uw eventuele beroep op de eigen verantwoordelijkheid en/of zelfredzaamheid van deze cliënt?

“Daar geldt eigenlijk voor wat ik daarnet al zei. Je hebt een groep die je op weg terug helpt en die zelf hun pad vinden, maar je hebt ook een groep die help je op weg terug maar die blijven bij de volgende afslag de verkeerde afslag nemen. Die groep blijf je houden. De psychische gevolgen van schulden zijn bij deze groep tamelijk aanwezig. De ene cliënt is al tevreden met een telefoontje die wij voor hun plegen omdat ze denken ‘ik ben aangemeld bij...’ dus mijn problemen zijn opgelost, en de ander voelt zich pas ‘happy’ als zijn problemen ook echt zijn opgelost. Wat mij blijft verbazen is de opstelling van mensen die aan de telefoon aangeven dat ze ‘nu meteen’ geholpen moeten worden omdat de schuld ‘torenhoog is en het huis wordt leeggehaald’, maar die bij de afspraak die je dan met hen maakt niet verschijnen. Ze leggen het probleem als het ware bij jou neer, en bij deze mensen vraag ik mij af hoe groot de afstand voor hun tot zelfredzaamheid is.”

B. Interviewverslag van interview met ISR #2 te Sittard, Limburg op 19 mei 2016

Algemeen deel

1. Kunt u mij iets vertellen over hoe u met de beslagvrije voet in aanraking komt tijdens uw werkzaamheden? Is dit meer vraaggericht (op verzoek van de cliënt) of meer proactief?

“Vraaggericht. Hooguit proactief bij het backoffice werk in de zin van signalering van trends. Dat er problemen rondom de beslagvrije voet bestaan wordt eigenlijk al zolang ik BSR doe (ruim 15 jaar) gesignaleerd door het LOSR van de MOgroep. In het begin heb ik dit zelf ook nog wel gesignaleerd maar de laatste jaren laat ik de signalering hiervan over aan de MOgroep. Als de cliënt er zelf mee komt dan wordt de beslagvrije voet nagekeken maar als de cliënt er niets over zegt vragen we er niet actief naar.”

Waarborging (controleren en eventueel corrigeren) van de beslagvrije voet

2. Hoe controleert u of de juiste beslagvrije voet is toegepast en of de hoogte hiervan correct is?

“Er bestaan verschillende rekenmodellen voor de berekening van de juiste beslagvrije voet, die elk een verschillende uitkomst hebben. De uitkomsten verschillen nauwelijks, maar wij werken zelf het liefste met het model van de MOgroep. Zij heeft een eigen rekenmodel, dit vullen we in en dan zien we vanzelf wat de juiste beslagvrije voet zou moeten zijn. Wat overigens wel handig zou zijn is dat de overheid gewoon één vast rekenmodel zou maken voor heel Nederland, wat iedereen verplicht moet gebruiken. Dat je momenteel met verschillende rekenmodellen andere uitkomsten krijgt, zorgt er voor dat je discussie kunt hebben over wat de juiste beslagvrije voet is. Die discussie zou eigenlijk niet eens gevoerd moeten worden.”

3. Als uit uw controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of gewijzigd dient te worden, hoe zorgt u er dan voor dat de deurwaarder en/of beslaglegger de wijziging of juiste vaststelling verwerkt? Doet u dit zelf? Laat u dit over aan de cliënt of andere juridische dienstverleners?

“Een beetje ertussenin. We laten dit niet aan de cliënt zelf over, dat wilt zeggen dat we een brief namens de cliënt schrijven. We zijn hier zelf geen partij in, zoals we overigens in conflicten ook nooit een partij zijn. Op naam van de cliënt schrijven we een brief met het verzoek om de beslagvrije voet aan te passen aan de voor cliënt geldende beslagvrije voet, eventueel voegen we hier een berekening van de beslagvrije voet aan toe. Dit ligt er een beetje aan hoe groot de afwijking is tussen de gehanteerde beslagvrije voet en de beslagvrije voet die gehanteerd zou moeten worden. Als deze heel erg van elkaar afwijken is een brief vaak al voldoende, anders zetten we in de brief welk rekenmodel we hebben gebruikt en wat de uitkomst hiervan is.”

4. Als u actie heeft ondernomen om de beslagvrije voet juist te laten vaststellen, controleert u dan of de deurwaarder en/of beslaglegger hier binnen de redelijke termijn van 2 weken ook gehoor aan heeft gegeven? Zo ja, hoe?

“Nauwelijks. Alleen als de cliënt aangeeft dat de beslagvrije voet niet is aangepast door terug te komen bij een spreekuur of door te bellen, maar in de regel horen we er heel zelden meer iets van.”

Invloed van handelen professional op toepassing of wijziging beslagvrije voet

5. Kunt u een (grobe) schatting geven in hoeveel procent van de gevallen de beslagvrije voet wordt gewijzigd of toegepast na uw handelen?

“Geen flauw idee, dat vind ik lastig in te schatten. Het zou kunnen dat als de cliënt niet meer terugkomt dat het geregeld is, maar het kan ook zo zijn dat de cliënt zoiets heeft van ‘laat maar zitten’. Het is over het algemeen wel zo dat de meeste cliënten hier weer terug voor komen als het niet gelukt is, en dan geven ze aan dat de brief geen effect gehad heeft. Als voorzichtige inschatting heb ik het idee dat het wel lukt en dat de brief wel effect heeft gehad.”

6. In welke gevallen wordt de beslagvrije voet wel gewijzigd of toegepast? Waar ligt dit aan?

“Op het moment dat de deurwaarder of beslaglegger de informatie krijgt dat de beslagvrije voet niet goed wordt toegepast en de cliënt daar zelf over begint, dan is de deurwaarder of beslaglegger een stuk alerter. Er wordt geprobeerd om geen of een lagere beslagvrije voet toe te passen, en als ze vervolgens erop worden gewezen dat dit het geval is, passen ze alsnog de juiste beslagvrije voet toe.”

7. In welke gevallen gebeurt dit niet?

“In de meeste gevallen gaat het dan om gevallen waarin de cliënt niet alles heeft gezegd, of wanneer er sprake is van een fraudesituatie. Hierin geldt de beslagvrije voet niet of mag deze lager worden vastgesteld. Bij de huurtoeslag mag dan bijvoorbeeld gewoon worden verrekend.”

Sociaal deel

8. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt?

“In principe niet, aangezien de cliënt zijn eigen verantwoordelijkheid al neemt door bij een van onze spreekuren langs te komen. Ze moeten natuurlijk wel zelf de juiste papieren meenemen waarmee wij hun beslagvrije voet kunnen controleren en aanpassen, aangezien we ze anders moeten terugsturen om de papieren alsnog te halen. Als de cliënt vervolgens niet meer terugkomt dan is dat jammer maar helaas.”

9. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt?

“Natuurlijk, als ze niets bij zich hebben dan moeten ze de papieren zelf gaan halen of verkrijgen. Of het moet zo duidelijk zijn dat ik in naam van de cliënt een kort briefje maak waarin verzocht wordt om de beslagvrije voet te corrigeren. Dan gaat het wel om een kort briefje in 10 minuten en niet om een discussie met de beslaglegger of deurwaarder van een half uur over wat de juiste beslagvrije voet in de situatie van de cliënt is.”

10. Beïnvloeden de psychologische gevolgen van schulden bij cliënten uw eventuele beroep op de eigen verantwoordelijkheid en/of zelfredzaamheid van deze cliënt?

“Dat vind ik een lastige vraag. Ik denk dat dit in principe niet het geval is, aangezien wij zijn opgeleid in het vraaggericht werken waarbij zo klantvriendelijk mogelijk moet worden gewerkt. De termen ‘eigen verantwoordelijkheid’ en ‘zelfredzaamheid’ zijn pas in het sociaal raadsliedenwerk opgekomen in de laatste jaren, en die komen momenteel nog niet veel in onze dienstverlening voor. Dit verandert natuurlijk op het moment dat je van vraaggericht werken overgaat naar aanbodgericht werken, maar op dit moment is het ongeacht de positie van de cliënt ‘u vraagt en wij draaien’. Dus in zoverre denk ik dat dit niet het geval is.”

C. Interviewverslag van interview met ISR #3 te Sittard, Limburg op 26 mei 2016

Algemeen deel

1. Kunt u mij iets vertellen over hoe u met de beslagvrije voet in aanraking komt tijdens uw werkzaamheden? Is dit meer vraaggericht (op verzoek van de cliënt) of meer proactief?

“In de meeste gevallen vraaggericht, ook komt een gedeelte bij mij binnen door doorverwijzing van de Kredietbank Limburg. Vroeger deden zij dit zelf, maar sinds dit is uit hun takenpakket is gehaald wordt het veel bij BSR neergelegd. Proactief kan het ook voorkomen door signalering van medewerkers of vrijwilligers van andere afdelingen (bijvoorbeeld Raad & Daad). Raad & Daad maakt bijvoorbeeld een lijstje met inkomsten, uitgaven en vaste lasten om de financiële huishouding voor de cliënt inzichtelijk te maken. Als hieruit blijkt dat er misschien iets met de beslagvrije voet aan de hand is, dan geven zij dit door aan mij of mijn collega's.”

Waarborging (controleren en eventueel corrigeren) van de beslagvrije voet

2. Hoe controleert u of de juiste beslagvrije voet is toegepast en of de hoogte hiervan correct is?

“Door de gegevens van de cliënt in te voeren bij een rekenmodel voor de beslagvrije voet, dat ik volgens mij een keer van ISR #2 heb gekregen.”

3. Als uit uw controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of gewijzigd dient te worden, hoe zorgt u er dan voor dat de deurwaarder en/of beslaglegger de wijziging of juiste vaststelling verwerkt? Doet u dit zelf? Laat u dit over aan de cliënt of andere juridische dienstverleners?

“Het ligt aan de situatie, bij sommige mensen kun je aangeven dat ze zelf even met de deurwaarder moeten bellen dat hij een nieuwe berekening moet gaan maken. We willen namelijk ook graag dat mensen zelf activiteiten ondernemen in het kader van de eigen kracht. Als mensen zelf niet in staat zijn om te bellen omdat ze vaak zenuwachtig zijn of niet goed begrijpen wat ze moeten zeggen, dan doe ik dit zelf. Mensen vinden het ook vaak eng om met een deurwaarder te moeten bellen.”

4. Als u actie heeft ondernomen om de beslagvrije voet juist te laten vaststellen, controleert u dan of de deurwaarder en/of beslaglegger hier binnen de redelijke termijn van 2 weken ook gehoor aan heeft gegeven? Zo ja, hoe?

“Als je tijdens een spreekuur de beslagvrije voet aanpast door voor de cliënt een brief te schrijven, is het afwachten. Als de beslagvrije voet wordt aangepast blijft de cliënt weg, als de beslagvrije voet niet wordt aangepast komt de cliënt terug. Je kunt de cliënt vragen om het door te geven of het is gelukt of niet, maar of je een reactie krijgt is een tweede. Bij cliënten die ook cliënt bij Raad & Daad zijn houden we dit wel in de gaten, omdat deze vaak binnenkomen via de Kredietbank of omdat er verdere begeleiding bij het financiële huishouden nodig is. Als er verdere begeleiding gaat volgen moet het inkomsten en uitgavenpatroon worden gemonitord, om te kijken of de situatie ook verbetert.”

Invloed van handelen professional op toepassing of wijziging beslagvrije voet

5. Kunt u een (grobe) schatting geven in hoeveel procent van de gevallen de beslagvrije voet wordt gewijzigd of toegepast na uw handelen?

“Dat zou ik niet kunnen zeggen, aangezien we bij BSR geen terugkoppeling krijgen. Bij de cliënten die ook onder Raad & Daad vallen zien we dat er wel gehoor wordt gegeven aan een wijziging, hier wordt ook wel een vinger aan de pols gehouden. Soms moet je ook wel een paar keer contact opnemen met de deurwaarder.”

6. In welke gevallen wordt de beslagvrije voet wel gewijzigd of toegepast? Waar ligt dit aan?

“Het is in ieder geval belangrijk dat het pakketje met gegevens compleet moet zijn, zodat de deurwaarder wel een helder beeld heeft van de situatie van de cliënt. Soms bel je dan ook nog om toelichting te geven, omdat niet alles uit de papieren te halen is. Ik denk dat een combinatie van goed contact met de deurwaarder en zorgen dat het pakket compleet is (zoals bij elke aanvraag eigenlijk het geval is) wel belangrijk is.”

7. In welke gevallen gebeurt dit niet?

“Als het pakket niet compleet is en de deurwaarder belangrijke gegevens mist.”

Sociaal deel

8. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt?

“Zoveel mogelijk, de cliënt moet alle gegevens aanleveren. Dat is het allerbelangrijkste, de juiste gegevens, eerlijk zijn (dus ook alles vertellen). Je kunt de cliënt ook in het kader van de eigen verantwoordelijkheid zoveel mogelijk zelf laten doen, maar de beslagvrije voet is niet makkelijk.”

9. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt?

“Dat is wel moeilijk omdat wij als sociaal raadslieden probleemoplossers zijn, en vaak doe je het toch makkelijker zelf. Het is belangrijk dat we daar alert op zijn en dat we de inschatting maken wat iemand zelf kan. Je kunt ook de grens een beetje proberen te verleggen bij de cliënt, door bijvoorbeeld de cliënt zelf te laten bellen met de deurwaarder vanaf kantoor, waarbij we dan ondersteunen. Cliënten zijn bang dat ze door de zenuwen bot of agressief overkomen bij de deurwaarder. Ondanks dat cliënten liever hebben dat wij bellen, is het belangrijk dat ze zoveel mogelijk zelf doen. Door de cliënt bijvoorbeeld vanaf kantoor te laten bellen, kun je een beetje sturen wanneer het gesprek niet goed verloopt. Ook kun je dan uitleg en informatie geven.”

10. Beïnvloeden de psychologische gevolgen van schulden bij cliënten uw eventuele beroep op de eigen verantwoordelijkheid en/of zelfredzaamheid van deze cliënt?

“Natuurlijk. Mensen vallen soms echt helemaal stil, die zien alleen maar het grote financiële gat of blauwe enveloppen. Ik heb cliënten die naast de financiële problemen ook psychologische problemen hebben (soms veroorzaken de psychologische problemen de schulden en soms komen deze juist door de schulden)”, waarbij ik soms driegesprekken met de psycholoog en een vrijwilliger van Raad & Daad heb om te kijken hoe de cliënt er zelf uit kan komen, met ondersteuning. Hierbij begin je klein, en bouw je de zelfredzaamheid van de cliënt stapsgewijs uit.

D. Interviewverslag van interview met ISR # 4 te Sittard, Limburg op 26 mei 2016

Algemeen deel

1. Kunt u mij iets vertellen over hoe u met de beslagvrije voet in aanraking komt tijdens uw werkzaamheden? Is dit meer vraaggericht (op verzoek van de cliënt) of meer proactief?

“Ik kom meestal met de beslagvrije voet in aanraking tijdens de open inloopspreekuren van BSR, of dat mensen doorverwezen worden vanuit de Kredietbank of schuldeisers. Het is eigenlijk meer vraaggericht, hun vragen ons dat, en wij ondersteunen dan daarbij.”

Waarborging (controleren en eventueel corrigeren) van de beslagvrije voet

2. Hoe controleert u of de juiste beslagvrije voet is toegepast en of de hoogte hiervan correct is?

“We gebruiken hiervoor een rekenmodel en zelf vraag ik de cliënt dan om gegevens mee te nemen waarmee ik kan controleren dat ze de juiste bedragen noemen en om te zorgen dat we achteraf geen gegevens vergeten zijn.”

3. Als uit uw controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of gewijzigd dient te worden, hoe zorgt u er dan voor dat de deurwaarder en/of beslaglegger de wijziging of juiste vaststelling verwerkt? Doet u dit zelf? Laat u dit over aan de cliënt of andere juridische dienstverleners?

“We schrijven een brief waarin we de deurwaarder verzoeken om rekening te houden met de juiste beslagvrije voet, en hier voegen we de berekening van de beslagvrije voet van cliënt bij.”

4. Als u actie heeft ondernomen om de beslagvrije voet juist te laten vaststellen, controleert u dan of de deurwaarder en/of beslaglegger hier binnen de redelijke termijn van 2 weken ook gehoor aan heeft gegeven? Zo ja, hoe?

“Nee, wij doen zelf persoonlijk niet controleren. Als de cliënt terugkomt en aangeeft dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld, dan gaan we daar wel mee aan de slag. Het controleren van de wijziging doet de cliënt in principe zelf, we hebben hier geen controlesysteem voor. Alleen bij cliënten die ook onder Raad & Daad is dit anders omdat je daar een langdurige begeleiding van de cliënt hebt waardoor het makkelijker te volgen is. Bij BSR heb je in principe éénmalig contact, waardoor je eigenlijk niet kunt volgen of de deurwaarder de beslagvrije voet heeft aangepast.”

Invloed van handelen professional op toepassing of wijziging beslagvrije voet

5. Kunt u een (grote) schatting geven in hoeveel procent van de gevallen de beslagvrije voet wordt gewijzigd of toegepast na uw handelen?

“Dat vind ik moeilijk in te schatten. Persoonlijk zie ik niet veel cliënten terugkomen omdat de beslagvrije voet niet is aangepast, maar het is moeilijk te zeggen omdat cliënten bij de open

inloopsprekuren ook bij een collega van mij terug kunnen komen. Ik zou wel via het registratiesysteem kunnen kijken of iemand achteraf terug gekomen.”

6. In welke gevallen wordt de beslagvrije voet wel gewijzigd of toegepast? Waar ligt dit aan?

“Je ziet wel dat schuldeisers zelf een invulformulier opsturen dat de cliënt moet invullen om de beslagvrije voet te berekenen, en dan ga ik er van uit de schuldeiser de beslagvrije voet toepast. Maar zeker weten doe ik het niet, aangezien we geen controlesysteem hebben.”

7. In welke gevallen gebeurt dit niet?

“Als ik uitga van hoeveel cliënten ik terug zie komen voor de beslagvrije voet ga ik er van uit dat de beslagvrije voet in het merendeel wordt toegepast, maar wat ik wel zie is dat cliënten toch onder de beslagvrije voet zakken door het verrekenen van toeslagen door de Belastingdienst.”

Sociaal deel

8. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt?

“In elk geval bij het aanleveren van alle gegevens, waarbij de cliënt wel wordt ondersteund doordat we aangeven welke gegevens we nodig hebben. Maar als de cliënt dingen verzwijgt dan is dat ook zijn eigen verantwoordelijkheid.”

9. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt?

“Wederom het aanleveren van de gegevens, vooral de juiste informatie.”

10. Beïnvloeden de psychologische gevolgen van schulden bij cliënten uw eventuele beroep op de eigen verantwoordelijkheid en/of zelfredzaamheid van deze cliënt?

“Dat vind ik een moeilijke vraag. Bij Raad & Daad volg je de cliënt over langere tijd en dan krijg je meer inzicht in iemand, maar bij BSR zie je iemand maar kort en dan vind ik het lastig om bij zo’n kort contact in te schatten hoeveel iemand beïnvloedt wordt door zijn schulden. Ik doe wel altijd een beroep op hun eigen verantwoordelijkheid door te vragen om mij alle relevante gegevens te laten zien, zodat ik weet dat de informatie klopt.”

E. Interviewverslag van interview met ISR #5 te Geleen, Limburg op 1 juni 2016

Algemeen deel

1. Kunt u mij iets vertellen over hoe u met de beslagvrije voet in aanraking komt tijdens uw werkzaamheden? Is dit meer vraaggericht (op verzoek van de cliënt) of meer proactief?

“Beide. Er zijn cliënten die gericht tijdens een spreekuur vragen om hun beslagvrije voet opnieuw te laten berekenen, maar het komt ook regelmatig voor dat een cliënt teveel beslaglegging op zijn inkomen heeft of een te hoge betalingsregeling heeft. Dan wijs ik hem op de beslagvrije voet en dan laat ik deze meestal berekenen door de schuldeiser.”

Waarborging (controleren en eventueel corrigeren) van de beslagvrije voet

2. Hoe controleert u of de juiste beslagvrije voet is toegepast en of de hoogte hiervan correct is?

“Ik loop vaak niet de hele berekening van de beslagvrije voet door, maar ik controleer het door het inkomen en de leefsituatie van de cliënt langs de standaardnorm van de beslagvrije voet van 90% bijstandsnorm te leggen. Daarna leg ik aan de cliënt uit dat op het gedeelte van zijn inkomen dat boven deze norm ligt, beslag mag worden gelegd.”

3. Als uit uw controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of gewijzigd dient te worden, hoe zorgt u er dan voor dat de deurwaarder en/of beslaglegger de wijziging of juiste vaststelling verwerkt? Doet u dit zelf? Laat u dit over aan de cliënt of andere juridische dienstverleners?

“Meestal laat ik dat door de beslaglegger zelf doen, die stelt het ook vaak voor als je ze hierover belt. Zij vragen de cliënt om inkomensgegevens (vaak aan de hand van een vragenlijst), waarmee de schuldeiser dan de beslagvrije voet berekent. Een enkele keer doe ik de berekening van de beslagvrije voet zelf.”

4. Als u actie heeft ondernomen om de beslagvrije voet juist te laten vaststellen, controleert u dan of de deurwaarder en/of beslaglegger hier binnen de redelijke termijn van 2 weken ook gehoor aan heeft gegeven? Zo ja, hoe?

“Nee, dat controleer ik niet. Ik zeg wel altijd tegen cliënten dat als het misloopt ze terug kunnen komen en dan kunnen we even samen kijken wat er misloopt en of we nog eens met de schuldeiser bellen. Eigenlijk leg ik de verantwoordelijkheid voor de controle bij de cliënt.”

Invloed van handelen professional op toepassing of wijziging beslagvrije voet

5. Kunt u een (grote) schatting geven in hoeveel procent van de gevallen de beslagvrije voet wordt gewijzigd of toegepast na uw handelen?

“Daar kan ik eigenlijk niets over zeggen, omdat ik niet alle cliënten terug zie komen. Als ze niet terugkomen ga ik er van uit dat het goed gaat, maar het is maar de vraag of dat ook echt zo is. Ik vind het echt heel moeilijk in te schatten.”

6. In welke gevallen wordt de beslagvrije voet wel gewijzigd of toegepast? Waar ligt dit aan?

“Vaak ligt dat aan een gedaald inkomen van mensen, door bijvoorbeeld een echtscheiding, ontslag of andere oorzaken blijkt dan dat er een te lage beslagvrije voet wordt toegepast. Meestal wordt er helemaal geen beslagvrije voet gehanteerd, en leggen schuldeisers onafhankelijk van elkaar beslag. Als je dat dan allemaal bij elkaar telt, is het gelegde beslag veel te hoog voor het inkomen. Maar het gebeurt ook wel eens dat mensen ter controle naar ons worden doorverwezen om de beslagvrije voet door ons na te laten rekenen. Vaak als ik met de cliënt verzoek om de beslagvrije voet toe te passen of de vragenlijst zoals in vraag 3 invul, wordt die ook wel toegepast. Maar ook hier geldt dat ik niet alle cliënten terugzie dus ook dit is moeilijk in te schatten.”

7. In welke gevallen gebeurt dit niet?

“Net zoals bij de vorige vraag vindt ik dit lastig in te schatten. Het gebeurt natuurlijk wel eens dat mensen er zelf naast zitten, dat ze zeggen een bepaald bedrag aan inkomen te hebben maar waarbij dan blijkt dat er meer inkomen is door bijvoorbeeld een pensioen of ander inkomen dat ze niet hebben meegeteld, dan wordt de beslagvrije voet natuurlijk niet aangepast.”

Sociaal deel

8. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt?

“Wanneer ik de cliënt help om het aan te vragen, bij een herberekening of überhaupt een berekening dan is het wel aan de cliënt om actie te ondernemen als er niets verandert. In die zin is het de eigen verantwoordelijkheid om goed op te letten of het dan wel goed gaat, en eventueel terug te komen als de beslagvrije voet niet wordt toe- of aangepast.”

9. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt?

“Bij de beslagvrije voet komt de zelfredzaamheid niet echt aan bod omdat het gewoon een hele lastige berekening is. Het komt zelden voor dat ik cliënten adviseer om hem zelf uit te rekenen. Ik reken zelf de beslagvrije voet uit via een rekentool. Bij cliënten waarbij ik inschat dat ze zelf vaardig genoeg zijn, zeg ik wel eens dat ze op het internet hele goede tools kunnen vinden om de beslagvrije voet zelf te berekenen, maar dat zijn er maar weinig.”

10. Beïnvloeden de psychologische gevolgen van schulden bij cliënten uw eventuele beroep op de eigen verantwoordelijkheid en/of zelfredzaamheid van deze cliënt?

“Ja, dat heeft zeker invloed. Mensen die veel schulden hebben en door de bomen het bos niet meer zien krijgen het zelf niet meer op een rijtje. Ongeacht of ze het anders wel op een rijtje krijgen, is het bij cliënten met veel schulden heel moeilijk. Als mensen zeggen ‘ik overzie het allemaal niet meer’, dan heeft het voor mij weinig zin om te zeggen: ga dat of dat eens zelf proberen. Op de eigen verantwoordelijkheid wijs ik echter wel, omdat het ook in het belang van de cliënt zelf is om te zien of de beslagvrije voet ook echt is aangepast. Dus de eigen verantwoordelijkheid wel, maar de zelfredzaamheid niet echt.”

Ingevulde vragenlijsten

F. Vragenlijst ingevuld door ESR #1 in Leeuwarden, Friesland op 14 mei 2016

Algemeen deel

1. Kunt u mij iets vertellen over hoe u met de beslagvrije voet in aanraking komt tijdens uw werkzaamheden? Is dit meer vraaggericht (op verzoek van de cliënt) of meer proactief?

“Proactief, als sociaal raadsman heb je een signalerende functie.”

Waarborging (controleren en eventueel corrigeren) van de beslagvrije voet

2. Hoe controleert u of de juiste beslagvrije voet is toegepast en of de hoogte hiervan correct is?

“Door middel van een berekenprogramma via de werkgever en schuldingo.nl.”

3. Als uit uw controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of gewijzigd dient te worden, hoe zorgt u er dan voor dat de deurwaarder en/of beslaglegger de wijziging of juiste vaststelling verwerkt? Doet u dit zelf? Laat u dit over aan de cliënt of andere juridische dienstverleners?

“Namens cliënt dienen wij een verzoek in bij de deurwaarder om de beslagvrije voet met terugwerkende kracht aan te passen.”

4. Als u actie heeft ondernomen om de beslagvrije voet juist te laten vaststellen, controleert u dan of de deurwaarder en/of beslaglegger hier binnen de redelijke termijn van 2 weken ook gehoor aan heeft gegeven? Zo ja, hoe?

“Door contact te zoeken.”

Invloed van handelen professional op toepassing of wijziging beslagvrije voet

5. Kunt u een (grote) schatting geven in hoeveel procent van de gevallen de beslagvrije voet wordt gewijzigd of toegepast na uw handelen?

“Veel aangezien wij deskundig te werk gaan en alleen om aanpassing verzoeken als dit ook kan.”

6. In welke gevallen wordt de beslagvrije voet wel gewijzigd of toegepast? Waar ligt dit aan?

“Vaak hebben cliënten geen informatie verstrekt over gegevens die van invloed zijn op de beslagvrije voet. Een deurwaarder past dan automatisch de laagste beslagvrije voet toe.”

7. In welke gevallen gebeurt dit niet?

“Als er onjuiste gegevens zijn verstrekt.”

Sociaal deel

8. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt?

“Ja, wij verwachten dat ze alle gegevens eerlijk aanleveren.”

9. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt?

“Indien mogelijk laten we cliënten zelf alle gegevens aanleveren. Ook werken we wel eens met voorbeeldbrieven en dergelijke.”

10. Beïnvloeden de psychologische gevolgen van schulden bij cliënten uw eventuele beroep op de eigen verantwoordelijkheid en/of zelfredzaamheid van deze cliënt?

“Ja.”

G. Vragenlijst ingevuld door ESR #2 in Den Haag, Zuid-Holland op 18 mei 2016

Algemeen deel

1. Kunt u mij iets vertellen over hoe u met de beslagvrije voet in aanraking komt tijdens uw werkzaamheden? Is dit meer vraaggericht (op verzoek van de cliënt) of meer proactief?

“Beiden. De cliënt komt met de vraag, maar ik geef intern (gemeente Den Haag) ook scholing over de beslagvrije voet.”

Waarborging (controleren en eventueel corrigeren) van de beslagvrije voet

2. Hoe controleert u of de juiste beslagvrije voet is toegepast en of de hoogte hiervan correct is?

“Met behulp van de gegevens van de klant (inkomen, woonlasten, zorgpremie, toeslagen) en met behulp van het berekeningsformulier op www.schuldinfo.nl”

3. Als uit uw controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of gewijzigd dient te worden, hoe zorgt u er dan voor dat de deurwaarder en/of beslaglegger de wijziging of juiste vaststelling verwerkt? Doet u dit zelf? Laat u dit over aan de cliënt of andere juridische dienstverleners?

“Dat doe ik zelf.”

4. Als u actie heeft ondernomen om de beslagvrije voet juist te laten vaststellen, controleert u dan of de deurwaarder en/of beslaglegger hier binnen de redelijke termijn van 2 weken ook gehoor aan heeft gegeven? Zo ja, hoe?

“Dat hangt af van de zelfredzaamheid van de cliënt. Kan die het zelf in de gaten houden, dan controleer ik het niet. Ik zeg wel tegen de cliënt dat hij/zij terug kan komen als de beslagvrije voet niet wordt aangepast of als de gecorrigeerde beslagvrije voet heel anders blijkt te zijn als waarop ik hem heb berekend.”

Invloed van handelen professional op toepassing of wijziging beslagvrije voet

5. Kunt u een (grobe) schatting geven in hoeveel procent van de gevallen de beslagvrije voet wordt gewijzigd of toegepast na uw handelen?

“90%”

6. In welke gevallen wordt de beslagvrije voet wel gewijzigd of toegepast? Waar ligt dit aan?

“De beslaglegger heeft vaak geen rekening gehouden met de werkelijke gegevens en als die alsnog verstrekt worden, wordt de beslagvrije voet doorgaans wel gecorrigeerd.”

7. In welke gevallen gebeurt dit niet?

“Dat komt niet vaak voor. Het kan komen doordat de cliënt toch niet alle gegevens goed aan de beslaglegger heeft doorgegeven of als door een onduidelijke beslagvrije voet-berekening door met name de belastingdienst.”

Sociaal deel

8. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt?

“Ik leg wel aan de cliënt uit dat hij/zij zelf verantwoordelijk is, maar in hoeverre de cliënt zelf in staat is om mee te werken, informatie te verstrekken etc. hangt toch vaak samen met de mate van zelfredzaamheid.”

9. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt?

“Zoveel mogelijk.”

10. Beïnvloeden de psychologische gevolgen van schulden bij cliënten uw eventuele beroep op de eigen verantwoordelijkheid en/of zelfredzaamheid van deze cliënt?

“Zeker. Veel cliënten hebben psychische problemen door de vele schulden en zijn daardoor niet goed meer in staat om zelf hun financiële zaken te regelen.”

H. Vragenlijst ingevuld door ESR #3 in Doesburg, Gelderland op 18 mei 2016

Algemeen deel

1. Kunt u mij iets vertellen over hoe u met de beslagvrije voet in aanraking komt tijdens uw werkzaamheden? Is dit meer vraaggericht (op verzoek van de cliënt) of meer proactief?

“Het is allebei dus zowel vraaggericht als proactief.”

Waarborging (controleren en eventueel corrigeren) van de beslagvrije voet

2. Hoe controleert u of de juiste beslagvrije voet is toegepast en of de hoogte hiervan correct is?

“Wij berekenen zelf de beslagvrije voet.”

3. Als uit uw controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of gewijzigd dient te worden, hoe zorgt u er dan voor dat de deurwaarder en/of beslaglegger de wijziging of juiste vaststelling verwerkt? Doet u dit zelf? Laat u dit over aan de cliënt of andere juridische dienstverleners?

“Dit doen wij zelf door de berekening op te sturen naar de beslaglegger.”

4. Als u actie heeft ondernomen om de beslagvrije voet juist te laten vaststellen, controleert u dan of de deurwaarder en/of beslaglegger hier binnen de redelijke termijn van 2 weken ook gehoor aan heeft gegeven? Zo ja, hoe?

“De cliënt zal contact met ons opnemen als hij/zij bericht krijgt. Wij houden zelf ook het dossier open.”

Invloed van handelen professional op toepassing of wijziging beslagvrije voet

5. Kunt u een (grote) schatting geven in hoeveel procent van de gevallen de beslagvrije voet wordt gewijzigd of toegepast na uw handelen?

“Ikzelf doe de berekening niet, maar ik begrijp van mijn collega's dat de beslagvrije voet regelmatig wordt aangepast.”

6. In welke gevallen wordt de beslagvrije voet wel gewijzigd of toegepast? Waar ligt dit aan?

“Wanneer er sprake van een onjuiste berekening is.”

7. In welke gevallen gebeurt dit niet?

“Dat is mij onbekend.”

Sociaal deel

8. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt?

“Wij doen zeker een beroep op de eigen verantwoordelijkheid maar soms kan dit niet.”

9. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt?

“Het is soms moeilijk in te schatten wat de cliënt zelf kan.”

10. Beïnvloeden de psychologische gevolgen van schulden bij cliënten uw eventuele beroep op de eigen verantwoordelijkheid en/of zelfredzaamheid van deze cliënt?

“Zeker, schulden hebben invloed op iemands leven. Iedereen wil van schulden af maar hoe dat is de vraag!”

I. Vragenlijst ingevuld door ESR #4 in Den Bosch, Noord-Brabant op 19 mei 2016

Algemeen deel

1. Kunt u mij iets vertellen over hoe u met de beslagvrije voet in aanraking komt tijdens uw werkzaamheden? Is dit meer vraaggericht (op verzoek van de cliënt) of meer proactief?

“Met name vraaggericht, maar ook pro actief als ze voor iets anders bij je komen en je ziet dat er beslag gelegd is loop ik de Beslagvrije voet-berekening gelijk even door.”

Waarborging (controleren en eventueel corrigeren) van de beslagvrije voet

2. Hoe controleert u of de juiste beslagvrije voet is toegepast en of de hoogte hiervan correct is?

“Aan de hand van de Beslagvrije voet-berekening.”

3. Als uit uw controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of gewijzigd dient te worden, hoe zorgt u er dan voor dat de deurwaarder en/of beslaglegger de wijziging of juiste vaststelling verwerkt? Doet u dit zelf? Laat u dit over aan de cliënt of andere juridische dienstverleners?

“Dan neem ik contact op met de deurwaarder, en verzoek op basis van bijgevoegde gegevens de beslagvrije voet correct toe te passen.”

4. Als u actie heeft ondernomen om de beslagvrije voet juist te laten vaststellen, controleert u dan of de deurwaarder en/of beslaglegger hier binnen de redelijke termijn van 2 weken ook gehoor aan heeft gegeven? Zo ja, hoe?

“Jazeker. Ik bewaar het dossier totdat de beslagvrije voet juist is toegepast. Indien nodig stuur ik herhaalde verzoeken en reageer ik inhoudelijk als er in mijn optiek geen juiste berekening volgt.”

Invloed van handelen professional op toepassing of wijziging beslagvrije voet

5. Kunt u een (grote) schatting geven in hoeveel procent van de gevallen de beslagvrije voet wordt gewijzigd of toegepast na uw handelen?

“Als ik de deurwaarder benader omdat het niet klopt, dan wordt het eigenlijk altijd aangepast. Ik schrijf ze pas aan als ik immers zelf de berekening al gedaan heb. Alles waarvan ik vooraf bereken dat het klopt, doe ik niets mee.”

6. In welke gevallen wordt de beslagvrije voet wel gewijzigd of toegepast? Waar ligt dit aan?

“Bij hoge woon/ zorgkosten. Als ze dan in eerste instantie uitgaan van basisbedrag beslagvrije voet worden cliënten tekort gedaan.”

7. In welke gevallen gebeurt dit niet?

“Soms bij bankbeslag. Dit omdat de beslagvrije voet niet rechtstreeks geldt, en mijn ervaring is dat deurwaarder zich in dit geval vaak 'star' opstellen. Dit leidt dan soms tot doorverwijzing advocatuur voor het starten van een executiegeschil.”

Sociaal deel

8. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt?

“Ja, ik laat ze zelf doen wat ze kunnen.”

9. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt?

“Ja, ik laat ze zelf doen wat ze kunnen.”

10. Beïnvloeden de psychologische gevolgen van schulden bij cliënten uw eventuele beroep op de eigen verantwoordelijkheid en/of zelfredzaamheid van deze cliënt?

“Jazeker. Het is altijd een inschatting die je moet maken wat je cliënten wel of niet zelf kan laten doen. Hoe dan ook blijf ik het 'volgen' totdat het met een goed gevolg is afgesloten.”

J. Vragenlijst ingevuld door ESR #5 in Den Bosch, Noord-Brabant op 19 mei 2016

Algemeen deel

1. Kunt u mij iets vertellen over hoe u met de beslagvrije voet in aanraking komt tijdens uw werkzaamheden? Is dit meer vraaggericht (op verzoek van de cliënt) of meer proactief?

“Vraaggericht op verzoek van cliënt, maar soms ook proactief. Voornamelijk corrigeren van de beslagvrije voet.”

Waarborging (controleren en eventueel corrigeren) van de beslagvrije voet

2. Hoe controleert u of de juiste beslagvrije voet is toegepast en of de hoogte hiervan correct is?

“Via schuldingo.nl / jwgd.nl en de berekening beslagvrije voet.”

3. Als uit uw controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of gewijzigd dient te worden, hoe zorgt u er dan voor dat de deurwaarder en/of beslaglegger de wijziging of juiste vaststelling verwerkt? Doet u dit zelf? Laat u dit over aan de cliënt of andere juridische dienstverleners?

“Ik doe dit zelf omdat de cliënt vaak niet zelfredzaam genoeg is of er niet uit komt bij de deurwaarder.”

4. Als u actie heeft ondernomen om de beslagvrije voet juist te laten vaststellen, controleert u dan of de deurwaarder en/of beslaglegger hier binnen de redelijke termijn van 2 weken ook gehoor aan heeft gegeven? Zo ja, hoe?

“Ja, door een herhaalbrief / bericht te sturen op het moment dat er geen reactie komt.”

Invloed van handelen professional op toepassing of wijziging beslagvrije voet

5. Kunt u een (grote) schatting geven in hoeveel procent van de gevallen de beslagvrije voet wordt gewijzigd of toegepast na uw handelen?

“90%.”

6. In welke gevallen wordt de beslagvrije voet wel gewijzigd of toegepast? Waar ligt dit aan?

“Afhankelijk van financiële situatie van de cliënt en de verplichting van de deurwaarder.”

7. In welke gevallen gebeurt dit niet?

“Soms bij de zorgtoeslag.”

Sociaal deel

8. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt?

“Soms, afhankelijk van de zelfredzaamheid.”

9. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt?

“Ja.”

10. Beïnvloeden de psychologische gevolgen van schulden bij cliënten uw eventuele beroep op de eigen verantwoordelijkheid en/of zelfredzaamheid van deze cliënt?

“Ja, afhankelijk van de rust die een cliënt ook heeft.”

K. Vragenlijst ingevuld door ESR #6 in Amsterdam, Noord-Holland op 19 mei 2016

Algemeen deel

1. Kunt u mij iets vertellen over hoe u met de beslagvrije voet in aanraking komt tijdens uw werkzaamheden? Is dit meer vraaggericht (op verzoek van de cliënt) of meer proactief?

“Zowel vraaggericht, als proactief. Vraaggericht omdat ik uit de administratie van cliënt constateer dat beslagvrije voet niet goed is berekend of omdat de cliënt zelf vraagt om berekening van beslagvrije voet. Proactief door mijn bijdragen aan maandblad MUG [maandblad voor onder meer uitkeringsgerechtigden, RD] en door voorlichtingsbijeenkomsten over beslagvrije voet.”

Waarborging (controleren en eventueel corrigeren) van de beslagvrije voet

2. Hoe controleert u of de juiste beslagvrije voet is toegepast en of de hoogte hiervan correct is?

“Via een rekenprogramma.”

3. Als uit uw controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of gewijzigd dient te worden, hoe zorgt u er dan voor dat de deurwaarder en/of beslaglegger de wijziging of juiste vaststelling verwerkt? Doet u dit zelf? Laat u dit over aan de cliënt of andere juridische dienstverleners?

“Ik schrijf een brief uit naam van de cliënt met daarbij de benodigde informatie (eventueel met terugwerkende kracht), waarna de cliënt deze tekent en opstuurt.”

4. Als u actie heeft ondernomen om de beslagvrije voet juist te laten vaststellen, controleert u dan of de deurwaarder en/of beslaglegger hier binnen de redelijke termijn van 2 weken ook gehoor aan heeft gegeven? Zo ja, hoe?

“Ik vraag altijd aan cliënt om mij binnen een week of twee te informeren of hij bericht heeft gehad.”

Invloed van handelen professional op toepassing of wijziging beslagvrije voet

5. Kunt u een (grote) schatting geven in hoeveel procent van de gevallen de beslagvrije voet wordt gewijzigd of toegepast na uw handelen?

“100%.”

6. In welke gevallen wordt de beslagvrije voet wel gewijzigd of toegepast? Waar ligt dit aan?

“Vaak heeft de cliënt in een eerder stadium niet gereageerd om het verzoek om informatie van de deurwaarder en dan wordt de 90% PW-norm gehanteerd. Vooral met de hedendaagse huren

en vaak de bestuursrechtelijke premie is er uiteindelijk geen aflossingscapaciteit. Deze wordt vrij snel gewijzigd.”

7. In welke gevallen gebeurt dit niet?

“Dat komt eigenlijk niet voor.”

Sociaal deel

8. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt?

“Ja, vertel de cliënt altijd om te reageren op brieven van schuldeisers, incassobureaus en deurwaarders. Cliënt moet zelf de brief tekenen en opsturen.”

9. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt?

“Nee, leg wel de systematiek van de beslagvrije voet uit, maar het berekenen doe ik zelf.”

10. Beïnvloeden de psychologische gevolgen van schulden bij cliënten uw eventuele beroep op de eigen verantwoordelijkheid en/of zelfredzaamheid van deze cliënt?

“Ja.”

L. Vragenlijst ingevuld door ESR #7 in Zwolle, Overijssel op 23 mei 2016

Algemeen deel

1. Kunt u mij iets vertellen over hoe u met de beslagvrije voet in aanraking komt tijdens uw werkzaamheden? Is dit meer vraaggericht (op verzoek van de cliënt) of meer proactief?

“Dat zit standaard in de probleemanalyse.”

Waarborging (controleren en eventueel corrigeren) van de beslagvrije voet

2. Hoe controleert u of de juiste beslagvrije voet is toegepast en of de hoogte hiervan correct is?

“Door dit te berekenen (schuldingo of belastingdienst.nl/beslag).”

3. Als uit uw controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of gewijzigd dient te worden, hoe zorgt u er dan voor dat de deurwaarder en/of beslaglegger de wijziging of juiste vaststelling verwerkt? Doet u dit zelf? Laat u dit over aan de cliënt of andere juridische dienstverleners?

“In principe de klant en wanneer niet mogelijk ikzelf.”

4. Als u actie heeft ondernomen om de beslagvrije voet juist te laten vaststellen, controleert u dan of de deurwaarder en/of beslaglegger hier binnen de redelijke termijn van 2 weken ook gehoor aan heeft gegeven? Zo ja, hoe?

“Niet standaard.”

Invloed van handelen professional op toepassing of wijziging beslagvrije voet

5. Kunt u een (grote) schatting geven in hoeveel procent van de gevallen de beslagvrije voet wordt gewijzigd of toegepast na uw handelen?

“Nee, wijzigingen worden in het algemeen doorgevoerd.”

6. In welke gevallen wordt de beslagvrije voet wel gewijzigd of toegepast? Waar ligt dit aan?

“Wel toepassen van de voorschriften.”

7. In welke gevallen gebeurt dit niet?

“Onbenut bij beslaglegger.”

Sociaal deel

8. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt?

“Zo mogelijk - ja.”

9. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt?

“Ja.”

10. Beïnvloeden de psychologische gevolgen van schulden bij cliënten uw eventuele beroep op de eigen verantwoordelijkheid en/of zelfredzaamheid van deze cliënt?

“Ja.”

M. Vragenlijst ingevuld door ESR #8 in Zwolle, Overijssel op 23 mei 2016

Algemeen deel

1. Kunt u mij iets vertellen over hoe u met de beslagvrije voet in aanraking komt tijdens uw werkzaamheden? Is dit meer vraaggericht (op verzoek van de cliënt) of meer proactief?

“Vraaggericht.”

Waarborging (controleren en eventueel corrigeren) van de beslagvrije voet

2. Hoe controleert u of de juiste beslagvrije voet is toegepast en of de hoogte hiervan correct is?

“Aan de hand van een rekentool en de normen voor beslag.”

3. Als uit uw controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of gewijzigd dient te worden, hoe zorgt u er dan voor dat de deurwaarder en/of beslaglegger de wijziging of juiste vaststelling verwerkt? Doet u dit zelf? Laat u dit over aan de cliënt of andere juridische dienstverleners?

“Indien ik de cliënt in staat acht dat zelf te doen, zal ik cliënt naar de deurwaarder verwijzen. In andere gevallen stuur ik de deurwaarder een brief met het verzoek het beslag aan te passen.”

4. Als u actie heeft ondernomen om de beslagvrije voet juist te laten vaststellen, controleert u dan of de deurwaarder en/of beslaglegger hier binnen de redelijke termijn van 2 weken ook gehoor aan heeft gegeven? Zo ja, hoe?

“Door contact op te nemen met de deurwaarder of de cliënt. Weliswaar niet binnen twee weken, maar wel binnen een maand (betaalmoment inkomen).”

Invloed van handelen professional op toepassing of wijziging beslagvrije voet

5. Kunt u een (grote) schatting geven in hoeveel procent van de gevallen de beslagvrije voet wordt gewijzigd of toegepast na uw handelen?

“Meer dan 80%.”

6. In welke gevallen wordt de beslagvrije voet wel gewijzigd of toegepast? Waar ligt dit aan?

“Doordat op dat moment voor het eerst informatie over inkomen en uitgaven bij de deurwaarder bekend wordt of doordat verzocht wordt om de standaardnorm aan te passen aan de specifieke situatie van de cliënt.”

7. In welke gevallen gebeurt dit niet?

“Bij koppige deurwaarders.”

Sociaal deel

8. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt?

“Ja. Cliënt is verantwoordelijk voor het verstrekken van de juiste informatie. Dat is ook in zijn belang.”

9. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt?

“Ja. Bij cliënten die zelf in staat zijn om bij de deurwaarder uit te leggen dat het beslag aangepast moet worden.”

10. Beïnvloeden de psychologische gevolgen van schulden bij cliënten uw eventuele beroep op de eigen verantwoordelijkheid en/of zelfredzaamheid van deze cliënt?

“Ja. En de dreigende toon van deurwaarders ook. Dreiging met inboedelbeslag verlamt eerder dan dat het cliënten aanzet om met de deurwaarder in contact te treden.”

N. Vragenlijst ingevuld door ESR #9 in Rotterdam, Zuid-Holland op 23 mei 2016

Algemeen deel

1. Kunt u mij iets vertellen over hoe u met de beslagvrije voet in aanraking komt tijdens uw werkzaamheden? Is dit meer vraaggericht (op verzoek van de cliënt) of meer proactief?

“Beiden, bij een financiële hulpvraag zoek je altijd naar het "gat" in het inkomen waardoor er financiële problemen zijn.”

Waarborging (controleren en eventueel corrigeren) van de beslagvrije voet

2. Hoe controleert u of de juiste beslagvrije voet is toegepast en of de hoogte hiervan correct is?

“Door een berekening uit te voeren.”

3. Als uit uw controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of gewijzigd dient te worden, hoe zorgt u er dan voor dat de deurwaarder en/of beslaglegger de wijziging of juiste vaststelling verwerkt? Doet u dit zelf? Laat u dit over aan de cliënt of andere juridische dienstverleners?

“Dit wordt altijd eerst op naam van de cliënt door mijzelf gedaan. Bij geen respons of weigering op eigen titel.”

4. Als u actie heeft ondernomen om de beslagvrije voet juist te laten vaststellen, controleert u dan of de deurwaarder en/of beslaglegger hier binnen de redelijke termijn van 2 weken ook gehoor aan heeft gegeven? Zo ja, hoe?

“Ja, ik laat de cliënt dit monitoren en contact met mij opnemen als het nodig is.”

Invloed van handelen professional op toepassing of wijziging beslagvrije voet

5. Kunt u een (grote) schatting geven in hoeveel procent van de gevallen de beslagvrije voet wordt gewijzigd of toegepast na uw handelen?

“90%.”

6. In welke gevallen wordt de beslagvrije voet wel gewijzigd of toegepast? Waar ligt dit aan?

“Heel vaak is er nooit een beroep gedaan op de beslagvrije voet vanwege onwetendheid of meervoudige beslagen.”

7. In welke gevallen gebeurt dit niet?

“Als er nog om aanvullende informatie gevraagd wordt en de cliënt verstrekt dit bijvoorbeeld niet.”

Sociaal deel

8. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt?

“Deels, in het geval van een zorg-cliënt doe ik het in samenwerking met het wijkteam en/of schuldhelpverlening.”

9. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt?

“Dit verschilt per cliënt.”

10. Beïnvloeden de psychologische gevolgen van schulden bij cliënten uw eventuele beroep op de eigen verantwoordelijkheid en/of zelfredzaamheid van deze cliënt?

“Ja, daar houd ik altijd rekening mee.”

O. Vragenlijst ingevuld door ESR #10 in Den Haag, Zuid-Holland op 23 mei 2016

Algemeen deel

1. Kunt u mij iets vertellen over hoe u met de beslagvrije voet in aanraking komt tijdens uw werkzaamheden? Is dit meer vraaggericht (op verzoek van de cliënt) of meer proactief?

“Vraaggericht.”

Waarborging (controleren en eventueel corrigeren) van de beslagvrije voet

2. Hoe controleert u of de juiste beslagvrije voet is toegepast en of de hoogte hiervan correct is?

“Via de site schuldingo.nl of via de site van de belastingdienst als het om belastingaanslagen gaat.”

3. Als uit uw controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of gewijzigd dient te worden, hoe zorgt u er dan voor dat de deurwaarder en/of beslaglegger de wijziging of juiste vaststelling verwerkt? Doet u dit zelf? Laat u dit over aan de cliënt of andere juridische dienstverleners?

“Zelf, door het opsturen van een berekening beslagvrije voet plus een scan van de bewijsstukken direct via de mail van de deurwaarder.”

4. Als u actie heeft ondernomen om de beslagvrije voet juist te laten vaststellen, controleert u dan of de deurwaarder en/of beslaglegger hier binnen de redelijke termijn van 2 weken ook gehoor aan heeft gegeven? Zo ja, hoe?

“Nee, ik krijg meestal bericht van de deurwaarder/ belastingdienst of de klant stelt me op de hoogte.”

Invloed van handelen professional op toepassing of wijziging beslagvrije voet

5. Kunt u een (grobe) schatting geven in hoeveel procent van de gevallen de beslagvrije voet wordt gewijzigd of toegepast na uw handelen?

“95%.”

6. In welke gevallen wordt de beslagvrije voet wel gewijzigd of toegepast? Waar ligt dit aan?

“Als de deurwaarder niet over actuele gegevens beschikt en ik deze naar hen opstuur, passen ze de beslagvrije voet aan.”

7. In welke gevallen gebeurt dit niet?

“Als ze niet akkoord gaan met de berekening of er onvoldoende bewijzen zijn aangeleverd door klant.”

Sociaal deel

8. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt?

“Absoluut. Niet voor de berekening, maar wel voor het aanleveren van de stukken.”

9. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt?

“De berekening van de beslagvrije voet is vaak te complex voor onze klanten. Het invullen van het formulier van de belastingdienst kunnen ze soms wel zelf.”

10. Beïnvloeden de psychologische gevolgen van schulden bij cliënten uw eventuele beroep op de eigen verantwoordelijkheid en/of zelfredzaamheid van deze cliënt?

“Absoluut. Soms zit het hoofd van een klant zo vol dat dit er echt niet bij kan.”

P. Vragenlijst ingevuld door ESR #11 in Lelystad, Flevoland op 24 mei 2016

Algemeen deel

1. Kunt u mij iets vertellen over hoe u met de beslagvrije voet in aanraking komt tijdens uw werkzaamheden? Is dit meer vraaggericht (op verzoek van de cliënt) of meer proactief?

“Beide, soms komen klanten gericht met een vraag over de beslagvrije voet, en soms is het bijvangst bij een afspraak over wat anders.”

Waarborging (controleren en eventueel corrigeren) van de beslagvrije voet

2. Hoe controleert u of de juiste beslagvrije voet is toegepast en of de hoogte hiervan correct is?

“Door de beslagvrije voet te berekenen met de tool van schulddinfo.nl.”

3. Als uit uw controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of gewijzigd dient te worden, hoe zorgt u er dan voor dat de deurwaarder en/of beslaglegger de wijziging of juiste vaststelling verwerkt? Doet u dit zelf? Laat u dit over aan de cliënt of andere juridische dienstverleners?

“Meestal doe ik het zelf, dan stuur ik de deurwaarder een mail met bijlage(n).”

4. Als u actie heeft ondernomen om de beslagvrije voet juist te laten vaststellen, controleert u dan of de deurwaarder en/of beslaglegger hier binnen de redelijke termijn van 2 weken ook gehoor aan heeft gegeven? Zo ja, hoe?

“Ik vertel klanten dat ze als ze na 2 weken niets gehoord hebben, dat ze dan even contact met mij moeten opnemen. Bij sommige zaken zet ik in mijn agenda dat ik na een week moet bellen.”

Invloed van handelen professional op toepassing of wijziging beslagvrije voet

5. Kunt u een (grobe) schatting geven in hoeveel procent van de gevallen de beslagvrije voet wordt gewijzigd of toegepast na uw handelen?

“100%.”

6. In welke gevallen wordt de beslagvrije voet wel gewijzigd of toegepast? Waar ligt dit aan?

“Er wordt standaard geen rekening gehouden met de kostenverhogende factoren.”

7. In welke gevallen gebeurt dit niet?

“De huur/ en zorgpremie worden niet meegenomen in de berekening.”

Sociaal deel

8. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt?

“Soms. Vaak zitten mensen zo in de misère dat ze het overzicht kwijt zijn en geen energie meer hebben.”

9. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt?

“Het zelf laten doen is geen optie, de cliënt is mentaal gericht op overleven.”

10. Beïnvloeden de psychologische gevolgen van schulden bij cliënten uw eventuele beroep op de eigen verantwoordelijkheid en/of zelfredzaamheid van deze cliënt?

“Ja.”

Q. Vragenlijst ingevuld door ESR #12 in Almere-stad, Flevoland op 24 mei 2016.

Algemeen deel

1. Kunt u mij iets vertellen over hoe u met de beslagvrije voet in aanraking komt tijdens uw werkzaamheden? Is dit meer vraaggericht (op verzoek van de cliënt) of meer proactief?

“Wij spreken en zien klanten met betalingsproblemen op onze spreekuren - open spreekuren, telefonische spreekuren en afspraken - en publiceren daarnaast geregeld artikelen op Dichtbij.nl en de website van Zorggroep Almere. Dat laatste heeft een algemeen curatieve en preventieve bedoeling.”

Waarborging (controleren en eventueel corrigeren) van de beslagvrije voet

2. Hoe controleert u of de juiste beslagvrije voet is toegepast en of de hoogte hiervan correct is?

“Door de relevante feiten te verzamelen en de beslagvrije voet uit te rekenen.”

3. Als uit uw controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of gewijzigd dient te worden, hoe zorgt u er dan voor dat de deurwaarder en/of beslaglegger de wijziging of juiste vaststelling verwerkt? Doet u dit zelf? Laat u dit over aan de cliënt of andere juridische dienstverleners?

“Wij schrijven de deurwaarder dan aan met de berekening van de beslagvrije voet en verzoeken de deurwaarder om de beslagvrije voet te corrigeren en vragen om het teveel geïnde terug te betalen.”

4. Als u actie heeft ondernomen om de beslagvrije voet juist te laten vaststellen, controleert u dan of de deurwaarder en/of beslaglegger hier binnen de redelijke termijn van 2 weken ook gehoor aan heeft gegeven? Zo ja, hoe?

“De klant krijgt een kopie van de brief naar de deurwaarder en moet zelf in de gaten houden of er tijdig een reactie komt. Bij het uitblijven van een reactie moet de klant dat melden.”

Invloed van handelen professional op toepassing of wijziging beslagvrije voet

5. Kunt u een (grobe) schatting geven in hoeveel procent van de gevallen de beslagvrije voet wordt gewijzigd of toegepast na uw handelen?

“99%.”

6. In welke gevallen wordt de beslagvrije voet wel gewijzigd of toegepast? Waar ligt dit aan?

“Deurwaarders vragen niet actief naar woonlasten en premies zorgverzekering. Dat zijn de meest voorkomende oorzaken van onjuiste berekeningen beslagvrije voet. Idem dito bij verrekeningen door Sociale Zaken en UWV.”

7. In welke gevallen gebeurt dit niet?

“Deurwaarders weigeren terug te betalen omdat de klant onvolledige informatie zou hebben verstrekt.”

Sociaal deel

8. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt?

“Ja, die moet de noodzakelijke bewijsstukken aanleveren.”

9. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt?

“Onze klanten, waarvan het inkomen hooguit € 300 boven de bijstandsnorm zit, zijn onvoldoende vaardig - kennis en administratief - om zelf de beslagvrije voet te kunnen controleren en te laten aanpassen.”

10. Beïnvloeden de psychologische gevolgen van schulden bij cliënten uw eventuele beroep op de eigen verantwoordelijkheid en/of zelfredzaamheid van deze cliënt?

“Ik vind dit een vreemde vraag, maar het antwoord is nee.”

R. Vragenlijst ingevuld door ESR #13 in Den Haag, Zuid-Holland op 24 mei 2016

Algemeen deel

1. Kunt u mij iets vertellen over hoe u met de beslagvrije voet in aanraking komt tijdens uw werkzaamheden? Is dit meer vraaggericht (op verzoek van de cliënt) of meer proactief?

“Zowel vraaggericht door cliënten, maar ook door verwijzing intern van andere afdelingen binnen de Gemeente.”

Waarborging (controleren en eventueel corrigeren) van de beslagvrije voet

2. Hoe controleert u of de juiste beslagvrije voet is toegepast en of de hoogte hiervan correct is?

“Aan de hand van de berekening van de beslagvrije voet via schulddinfo.”

3. Als uit uw controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of gewijzigd dient te worden, hoe zorgt u er dan voor dat de deurwaarder en/of beslaglegger de wijziging of juiste vaststelling verwerkt? Doet u dit zelf? Laat u dit over aan de cliënt of andere juridische dienstverleners?

“Ik stel een brief op, voeg de berekening van de beslagvrije voet en bijlagen toe, in de brief schrijf ik tevens ‘deze brief is opgesteld met hulp van :’.”

4. Als u actie heeft ondernomen om de beslagvrije voet juist te laten vaststellen, controleert u dan of de deurwaarder en/of beslaglegger hier binnen de redelijke termijn van 2 weken ook gehoor aan heeft gegeven? Zo ja, hoe?

“Ja, door contact op te nemen met de cliënt, vaak bij een vervolgesprek.”

Invloed van handelen professional op toepassing of wijziging beslagvrije voet

5. Kunt u een (grote) schatting geven in hoeveel procent van de gevallen de beslagvrije voet wordt gewijzigd of toegepast na uw handelen?

“95%.”

6. In welke gevallen wordt de beslagvrije voet wel gewijzigd of toegepast? Waar ligt dit aan?

“Als de deurwaarder vervolgens wel over de juiste gegevens beschikt.”

7. In welke gevallen gebeurt dit niet?

“Wanneer er geen inschrijving in de GBA [thans Basisregistratie Personen, RD] te vinden is.”

Sociaal deel

8. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt?

“Soms wel, bijvoorbeeld het bijvoegen van een zorgverzekeringsspecificatie en het zelf versturen van de envelop. Dit doe ik alleen wanneer cliënten dit naar mijn inschatting ook zelf kunnen.”

9. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt?

“zie vraag 8.”

10. Beïnvloeden de psychologische gevolgen van schulden bij cliënten uw eventuele beroep op de eigen verantwoordelijkheid en/of zelfredzaamheid van deze cliënt?

“Ja, cliënten vergeten eerder afspraken, hebben meer moeite en zeggen ja maar doen iets niet.”

S. Vragenlijst ingevuld door ESR #14 in Tilburg, Noord-Brabant op 24 mei 2016

Algemeen deel

1. Kunt u mij iets vertellen over hoe u met de beslagvrije voet in aanraking komt tijdens uw werkzaamheden? Is dit meer vraaggericht (op verzoek van de cliënt) of meer proactief?

“Op verzoek van de cliënt en bij doorverwijzing door instanties.”

Waarborging (controleren en eventueel corrigeren) van de beslagvrije voet

2. Hoe controleert u of de juiste beslagvrije voet is toegepast en of de hoogte hiervan correct is?

“Ik inventariseer de juiste gegevens en maak een berekening van de beslagvrije voet. Tevens check ik de site schuldinginfo.nl en maak een naberekening van de beslagvrije voet met het hulpprogramma dat daar op te vinden is.”

3. Als uit uw controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of gewijzigd dient te worden, hoe zorgt u er dan voor dat de deurwaarder en/of beslaglegger de wijziging of juiste vaststelling verwerkt? Doet u dit zelf? Laat u dit over aan de cliënt of andere juridische dienstverleners?

“Wij schrijven een brief namens de cliënt op raadsliedenbriefpapier. Als de cliënt het niet kan doen we dit zelf, anders krijgt de cliënt een voorbeeldbrief mee en de berekening van zijn beslagvrije voet.”

4. Als u actie heeft ondernomen om de beslagvrije voet juist te laten vaststellen, controleert u dan of de deurwaarder en/of beslaglegger hier binnen de redelijke termijn van 2 weken ook gehoor aan heeft gegeven? Zo ja, hoe?

“Ja, maar soms wordt er geen gehoor gegeven. Dan gaan we hier achteraan.”

Invloed van handelen professional op toepassing of wijziging beslagvrije voet

5. Kunt u een (grote) schatting geven in hoeveel procent van de gevallen de beslagvrije voet wordt gewijzigd of toegepast na uw handelen?

“90%, denk ik.”

6. In welke gevallen wordt de beslagvrije voet wel gewijzigd of toegepast? Waar ligt dit aan?

“Regelmatig krijgen we te horen dat de brief met berekening en alle bewijsstukken zo compleet worden aangereikt.”

7. In welke gevallen gebeurt dit niet?

“In sommige gevallen lukt het niet, als de cliënt zelf nog stukken moet aanleveren of dat de brief kwijtraakt bij de post of organisatie.”

Sociaal deel

8. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt?

“In hoeverre de cliënt het zelf kan schrijft hij/zij zelf de brief en bewaakt het proces.”

9. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt?

“Wij leggen uit hoe de berekening van de beslagvrije voet werkt en hoe het verzoek tot aanpassing geregeld kan worden. De cliënt neemt dan de eigen verantwoordelijkheid waar het kan.”

10. Beïnvloeden de psychologische gevolgen van schulden bij cliënten uw eventuele beroep op de eigen verantwoordelijkheid en/of zelfredzaamheid van deze cliënt?

“Ja. Doordat mensen met schulden weinig ruimte in hun hoofd hebben om tot actie over te gaan, is het raadzaam om het proces bij de raadslieden te laten. Echter ben ik van mening dat als mensen zelf iets bewerkstelligen, ze ook energie krijgen en daardoor verdere acties ondernemen wat de schulddienstverlening bevordert. We maken verschillende overwegingen.”

T. Vragenlijst ingevuld door ESR #15 in Amsterdam, Noord-Holland op 24 mei 2016

Algemeen deel

1. Kunt u mij iets vertellen over hoe u met de beslagvrije voet in aanraking komt tijdens uw werkzaamheden? Is dit meer vraaggericht (op verzoek van de cliënt) of meer proactief?

“Dit is vooral vraaggericht, al weet de cliënt soms niet dat er een beslagvrije voet bestaat.”

Waarborging (controleren en eventueel corrigeren) van de beslagvrije voet

2. Hoe controleert u of de juiste beslagvrije voet is toegepast en of de hoogte hiervan correct is?

“Via de tool op www.schuldinfo.nl.”

3. Als uit uw controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of gewijzigd dient te worden, hoe zorgt u er dan voor dat de deurwaarder en/of beslaglegger de wijziging of juiste vaststelling verwerkt? Doet u dit zelf? Laat u dit over aan de cliënt of andere juridische dienstverleners?

“Afhankelijk van de zelfredzaamheid van de cliënt doe ik het of doet de cliënt het. 50/50%.”

4. Als u actie heeft ondernomen om de beslagvrije voet juist te laten vaststellen, controleert u dan of de deurwaarder en/of beslaglegger hier binnen de redelijke termijn van 2 weken ook gehoor aan heeft gegeven? Zo ja, hoe?

“Nee.”

Invloed van handelen professional op toepassing of wijziging beslagvrije voet

5. Kunt u een (grote) schatting geven in hoeveel procent van de gevallen de beslagvrije voet wordt gewijzigd of toegepast na uw handelen?

“100%.”

6. In welke gevallen wordt de beslagvrije voet wel gewijzigd of toegepast? Waar ligt dit aan?

“Altijd.”

7. In welke gevallen gebeurt dit niet?

“Nooit.”

Sociaal deel

8. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt?

“Ja, vooral bij de follow up (of de gerechtsdeurwaarder/instantie het naleeft).”

9. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt?

“Ja, idem.”

10. Beïnvloeden de psychologische gevolgen van schulden bij cliënten uw eventuele beroep op de eigen verantwoordelijkheid en/of zelfredzaamheid van deze cliënt?

“Jazeker.”

U. Vragenlijst ingevuld door ESR #16 in Utrecht, Utrecht op 25 mei 2016

Algemeen deel

1. Kunt u mij iets vertellen over hoe u met de beslagvrije voet in aanraking komt tijdens uw werkzaamheden? Is dit meer vraaggericht (op verzoek van de cliënt) of meer proactief?

“Vooral pro actief door samenwerking met collega's als generalist.”

Waarborging (controleren en eventueel corrigeren) van de beslagvrije voet

2. Hoe controleert u of de juiste beslagvrije voet is toegepast en of de hoogte hiervan correct is?

“Met behulp van het rekenprogramma beslagvrije voet via www.schuldinfo.nl”

3. Als uit uw controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of gewijzigd dient te worden, hoe zorgt u er dan voor dat de deurwaarder en/of beslaglegger de wijziging of juiste vaststelling verwerkt? Doet u dit zelf? Laat u dit over aan de cliënt of andere juridische dienstverleners?

“Het uitgangspunt is dat cliënt zelf contact heeft met deurwaarder, afhankelijk van cliënt bied ik ondersteuning of neem het over.”

4. Als u actie heeft ondernomen om de beslagvrije voet juist te laten vaststellen, controleert u dan of de deurwaarder en/of beslaglegger hier binnen de redelijke termijn van 2 weken ook gehoor aan heeft gegeven? Zo ja, hoe?

“Ja, bewaking door client & signaal in mijn agenda.”

Invloed van handelen professional op toepassing of wijziging beslagvrije voet

5. Kunt u een (grote) schatting geven in hoeveel procent van de gevallen de beslagvrije voet wordt gewijzigd of toegepast na uw handelen?

“Ik vraag alleen om aanpassing als deze niet correct is toepast, 95%.”

6. In welke gevallen wordt de beslagvrije voet wel gewijzigd of toegepast? Waar ligt dit aan?

“Adequaat opsturen van juiste gegevens die nodig zijn voor berekening.”

7. In welke gevallen gebeurt dit niet?

“Met name bij samenloop van verrekening door Belastingdienst en derdenbeslag.”

Sociaal deel

8. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt?

“Ja (maar niet loslaten).”

9. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt?

“Zie 8, waarbij besef is dat klanten met schulden minder energie/ruimte/capaciteiten hebben in verband met stress.”

10. Beïnvloeden de psychologische gevolgen van schulden bij cliënten uw eventuele beroep op de eigen verantwoordelijkheid en/of zelfredzaamheid van deze cliënt?

“Zie 9.”

V. Vragenlijst ingevuld door ESR #17 in Nijmegen, Gelderland op 26 mei 2016

Algemeen deel

1. Kunt u mij iets vertellen over hoe u met de beslagvrije voet in aanraking komt tijdens uw werkzaamheden? Is dit meer vraaggericht (op verzoek van de cliënt) of meer proactief?

“Op verzoek van cliënten die onder de beslagvrije voet zitten.”

Waarborging (controleren en eventueel corrigeren) van de beslagvrije voet

2. Hoe controleert u of de juiste beslagvrije voet is toegepast en of de hoogte hiervan correct is?

“Aan de hand van de relevante inkomsten en uitgaven.”

3. Als uit uw controle blijkt dat de beslagvrije voet niet juist is vastgesteld of gewijzigd dient te worden, hoe zorgt u er dan voor dat de deurwaarder en/of beslaglegger de wijziging of juiste vaststelling verwerkt? Doet u dit zelf? Laat u dit over aan de cliënt of andere juridische dienstverleners?

“Meestal heeft de cliënt het zelf al vergeefs geprobeerd en stuur ik de deurwaarder via de mail of een brief een verzoek om aanpassing met de bijbehorende stukken.”

4. Als u actie heeft ondernomen om de beslagvrije voet juist te laten vaststellen, controleert u dan of de deurwaarder en/of beslaglegger hier binnen de redelijke termijn van 2 weken ook gehoor aan heeft gegeven? Zo ja, hoe?

“Ik hou het in de gaten, en vraag tevens aan de klant om mij te waarschuwen als er binnen 2 weken geen bericht is van de deurwaarder.”

Invloed van handelen professional op toepassing of wijziging beslagvrije voet

5. Kunt u een (grote) schatting geven in hoeveel procent van de gevallen de beslagvrije voet wordt gewijzigd of toegepast na uw handelen?

“80%.”

6. In welke gevallen wordt de beslagvrije voet wel gewijzigd of toegepast? Waar ligt dit aan?

“Meestal lukt dit het beste als het beslag net is ingegaan.”

7. In welke gevallen gebeurt dit niet?

“Bij een verzoek om toepassing met terugwerkende kracht wordt het lastig.”

Sociaal deel

8. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de eigen verantwoordelijkheid van de cliënt?

“Ja, voor zover mogelijk.”

9. Doet u bij het controleren en eventueel het corrigeren van de beslagvrije voet een beroep op de zelfredzaamheid van de cliënt?

“Voor zover mogelijk.”

10. Beïnvloeden de psychologische gevolgen van schulden bij cliënten uw eventuele beroep op de eigen verantwoordelijkheid en/of zelfredzaamheid van deze cliënt?

“Ik stem mijn aandeel af op datgene wat de cliënt zelf kan doen.”